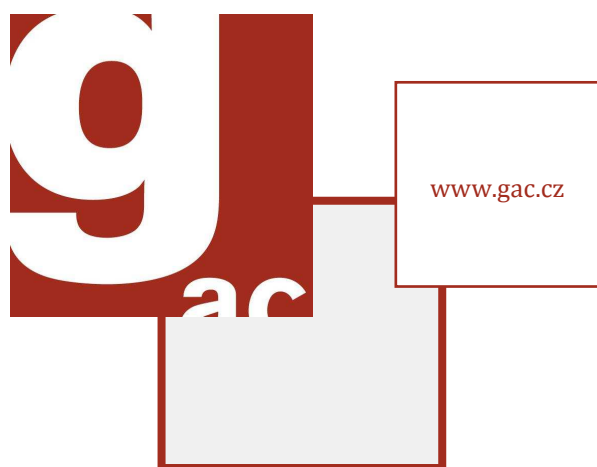

Kadaň

Situační analýzy v lokalitách vybraných v roce 2011

Praha, říjen 2011

OBSAH

Úvod	1
Základní charakteristiky obce a jejích obyvatel.....	4
a. obecné charakteristiky obce	4
b. demografické charakteristiky obce	6
Sociálně vyloučení obyvatel.....	9
Deskripce sociálně vyloučených lokalit	12
a. lokalita Pruněřov	14
b. lokalita Chomutovská.....	17
Systémoví aktéři a analýza dílčích oblastí sociální exkluze/ inkluze.....	20
a. vzdělávání.....	20
b. bydlení.....	24
c. zaměstnanost	28
d. bezpečí.....	30
e. sociální služby.....	31
f. zdraví.....	35
g. lokální sociální politika a politická participace.....	36
Shrnutí a doporučení	37

Úvod

Studie je výsledkem projektu, který sledoval dva hlavní cíle, kterými bylo jednak zmapování výchozí situace obyvatel žijících v sociálně vyloučených lokalitách, jednak posouzení efektivity využívaných integračních opatření. Dílčí cíle studie pak představuje zejména identifikaci sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených lokalit na území města/obce, popsání těchto lokalit, mechanismů sociálního vyloučení v kontextu města, rizik se sociálním vyloučením spojených, dosud realizovaných integračních opatření a popsání jejich dopadů na životy sociálně vyloučených. Vymezené cíle tak sledovaly tři linie vnímání výzkumného problému: (1) situaci obyvatel sociálně vyloučených lokalit a procesy jejich vylučování; (2) existenci politik, nástrojů, projektů mířících k inkluzi nebo podpoře obyvatel lokalit a (3) potenciál a bariéry lokálních aktérů pro inkluzi obyvatel sociálně vyloučených lokalit.

V obecné rovině vycházíme z pojetí sociálního vyloučení využitého v *Analýze sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti* (MPSV 2006) z roku 2006. Tato analýza využívala při popisu vyloučených lokalit sociální, kulturní, prostorové indikátory i indikátory dostupnosti infrastruktury a veřejných služeb, včetně kvality života a životních podmínek v sociálně vyloučených lokalitách. Oproti konceptu chudoby, který vychází výlučně z ekonomických charakteristik, je sociální vyloučení jevem ovlivněným více faktory. Dnešní situaci porovnáváme se situací v roce 2006, jak ji zachycuje *Mapa sociálně vyloučených romských lokalit* (GAC 2006). Srovnání umožňuje, alespoň v omezeném počtu sledovaných lokalit, odhadnout dynamiku vývoje v základních obrysech indikátorů, které mapa sledovala.

Jako sociální vyloučení označujeme stav, v jehož rámci je jedinci, skupině jedinců či komunitě výrazně znesnadňován či zcela zamezován přístup ke zdrojům, pozicím a příležitostem, které umožňují plné zapojení do sociálních, ekonomických a politických aktivit. Riziko sociálního vyloučení se zvyšuje v případě jedinců a skupin, u kterých se tyto jevy kumulují.

Multidimenzionálnost sociálního vyloučení se projevuje tím, že je často spojena s procesy :

- prostorového vyloučení - kdy jedinci či skupiny mají ztíženou možnost získat bydlení v atraktivnějších částech obcí

- symbolického vyloučení spojeným se stigmatizací jedinců či skupin
- kulturního vyloučení - kdy je jedincům či skupinám ztížen přístup k široce oceňovaným formám vědění a chování
- ekonomického vyloučení - ztíženým přístupem k legálním formám lépe finančně ohodnocené výdělečné činnosti

Následkem procesů sociálního vyloučení pak často bývá:

- život v prostorově oddělených a neatraktivních částech obce, ve špatných hygienických poměrech;
- malá příležitost k interakci se sociálně nevyloučenými osobami;
- nízká míra dosaženého vzdělání;
- snížená sociokulturní kompetence (např. jazykovou bariérou, nezkušeností či neznalostí vlastních práv a povinností);
- nezaměstnanost, materiální chudoba a vznik závislosti na sociálních dávkách, ekonomický systém vyznačující se častým zastavováním majetku a půjčováním peněz na vysoký úrok (lichva a tzv. rychlé půjčky);
- vyšší možnost výskytu rizikových forem chování (např. alkoholismu, narkomanie či gamblerství) a kriminality (zvýšeným rizikem stát se pachatelem, ale i obětí trestné činnosti).

Jako sociálně vyloučenou lokalitu označujeme prostor obývaný sociálně vyloučenými lidmi. Často jsou tyto lokality vnímány jako „romské“, přičemž k tomu, aby byla lokalita vnímána jako „romská“, není vůbec nutné, aby Romové v dané lokalitě tvořili statistickou většinu. Na jedné straně se může jednat o jednotlivý dům, ve kterém žije několik jednotlivců či rodin, nebo celou městskou čtvrť čítající několik stovek nebo dokonce tisíc obyvatel na straně druhé. Tento prostor je jak místem, do něhož jsou „vyloučení“ odkázáni, tak i místem, které se na jejich vyloučení podílí. Hranice této lokality mohou být jak symbolické (to, když je lokalita vnímána jako tzv. „špatná adresa“, hovoří se o ní jako o „domu hrůzy“, „ghettu“, „Bronxu“ apod.), tak fyzické (je-li lokalita oddělená od ostatní obytné zástavby průmyslovou zónou, frekventovanou silnicí, vodním tokem, skládkou apod.). V obcích může existovat paralelně

několik sociálně vyloučených lokalit.

Co se etnické identifikace týče, považujeme proto za relevantní uvádět, jak vnitřní identifikaci (na základě sebe-deklarace), tak i vymezení vnější (zda považuje danou osobu, či skupinu osob za příslušníky etnické skupiny jejich sociální okolí). Sociální inkluzi pojmáme jako vytváření takových institucionálních podmínek, které napomáhají možnosti plnohodnotného společenského zapojování osob všech kategorií do institucí a prostorů, které jsou definovány s odkazem na jejich veřejný charakter či rovný přístup. Za inkluzivní opatření pak označíme takové, které přispívá ke zmenšování existující mezery mezi proklamovanou všeobecnou přístupností a bariérami, které ve skutečnosti existují.

Data týkající se situace jednotlivých lokalit jsme získali ze široké palety zdrojů: z oficiálních dokumentů (strategické a koncepční plány rozvoje města, střednědobé plány rozvoje oficiálních služeb, lokální strategie k řešení situace v sociálně vyloučených lokalitách či již provedené odborné studie), lokálních médií a místních kronik. Tato jsou doplněna rozhovory s lokálními experty i obyvateli lokalit a pozorováním výzkumníků v lokalitách. Vzhledem k absenci datového podkladu a požadavku na rychlé zpracování výzkumu jsme nezískávali primární data ke stanovení intenzity různých jevů, ale pracovali jsme s tzv. kvalifikovanými, vícezdrojově ověřovanými odhady.

Při sběru terénních dat jsme se zaměřili na tři kategorie populací: (1) **profesionální a administrativní sféra**; (2) **obyvatelé sociálně vyloučených lokalit** a (4) **populace žijící v sousedství těchto lokalit**. Během sběru dat jsme uskutečnili polostrukturované rozhovory se zástupci významných institucionálních aktérů, kteří se zabývají sledovanými tématy, nebo jejich činnost má na sledované jevy nepřímý vliv. Výsledný seznam subjektů byl upraven na základě přípravné fáze výzkumu, v závislosti na sekundární analýze dokumentů a analýz dříve realizovaných v jednotlivých lokalitách.¹ Etnografické rozhovory s obyvateli sociálně vyloučených lokalit a jejich okolí se zaměřovaly především na problematiku „soužití“, hodnocení dosud praktikovaných politik (včetně efektivity existujících „integračních“ opatření), postoje a názory na celkovou „kvalitu života“ a problémy spjaté se životem v sociálně vyloučené lokalitě a/nebo jejím okolí. V sociálně vyloučených lokalitách jsme provedli 15 hloubkových rozhovorů. Při jejich výběru jsme dbali na to, aby osoby, s nimiž

¹ Provedli jsme rozhovory se zástupci těchto subjektů: (1) místní samospráva: a. zástupce vedení města/obce, popř. se b. zástupci relevantních poradních orgánů (komisí, výborů); (3) městský/obecní úřad; (4) úřad práce; (5) městská policie; (6) Policie ČR; (9) poskytovatelé služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením; (9) školy: mateřské školy, základní školy, střední školy a (10) vybraní zaměstnavatelé (vč. zprostředkovatelů veřejně

jsme hovořili, nebyly příbuzensky či ekonomicky provázané. Třetí cílovou skupinou, na kterou se situační analýza zaměřuje, je populace mimo sociálně vyloučené lokality a její pohled na situaci v obci. Vedle rozhovorů jsme získávali informace i prostřednictvím pozorování, kdy jsme sledovali jak běžné situace v životě lokalit, tak zaznamenávali jejich fyzické upořádání a materiální vybavenost.²

Výzkum byl prováděn jednou osobou, která se s informanty domlouvala na osobních schůzkách. Vždy je pravdivě informovala o účelu pro který jsou daná data sbírána, o institucích, které s daty budou pracovat. Pokud byl z rozhovoru pořizován zvukový záznam, byl výslovně žádán souhlas a respondent ujištěn, že nahrávka nebude použita k jinému použití než přesnějšímu zachycení rozhovoru.

Základní charakteristiky obce a jejích obyvatel

a. obecné charakteristiky obce

Region Kadaňska se nachází v Ústeckém kraji, který je rozdělen na sedm okresů, resp. 16 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Pod pověřený obecní úřad II. stupně Kadaň spadají následující obce: Kadaň, Rokle, Radonice, Mašťov, Vilémov, Veliká Ves, Pětipsy, Račetice, Libědice, Chbany, Brodce, Kadaňská Jeseň, Meziříčí, Nová Víska, Pokutice, Pruněřov, Tušimice, Úhošťany a Zásada u Kadaně. **Severní část regionu je obklopena Krušnými horami, které v nemalé míře ovlivňují některé demografické ukazatele – hustota osídlení je v horských oblastech poměrně nízká a ráz krajiny podvazuje hospodářskou aktivitu.** Přesto byly v minulosti určité oblasti Krušných hor důležitým centrem ekonomického života (díky nerostnému bohatství). Na rozdíl například od Plzeňského nebo Jihomoravského kraje nemá Ústecký kraj jedno přirozené (spádové) centrum, ale naopak souvislý pás větších měst, která fungovala a dodnes fungují jako póly rozvoje (Chomutov-Most-Teplice-Ústí nad Labem-Litoměřice-Děčín). Na západě (na hranici s Karlovarským krajem) do tohoto „středního pásu sub regionů“ zasahuje východní cíp Doupovských hor. Na něj navazuje Severočeská hnědouhelná pánev, která je nejvýznamnější průmyslovou oblastí Ústeckého kraje a dále České středohoří. Regiony v Podkrušnohoří se

prospěšných prací).

² Pro tuto část byly vytvořeny polostandardizované záznamové archy, do kterých jsme zaznamenávali následující oblasti: (1) polohu lokality vůči obci, (2) typ zástavby a kvalitu bydlení, (3) dostupnost veřejných služeb, (4) kvalitu veřejných prostor, (5) způsob trávení volného času a (6) výskyt inzerátů na určité typy služeb – například poskytování půjček, (7) veřejné klima obklopující vyloučenou lokalitu z hlediska institucionálních i neformálních aktérů a veřejnosti.

svým **těžkým průmyslem a hutnictvím** byly v minulosti důležitými průmyslovými a energetickými centry a podporovaly ekonomický rozvoj nejen v přilehlých oblastech, ale i ve zbytku Čech a od 50. let dokonce i v méně industrializovaných zemích RVHP. Dnes jsou sice stále důležitou průmyslovou a energetickou základnou České republiky, ale dlouhodobě jednostranná specializace si vybírá svou daň. Podkrušnohoří se stále potýká se strukturálními problémy, se značnými ekologickými škodami, s narušeným rázem krajiny i například s průměrně nižším vzděláním místního obyvatelstva.

Dnešní tvář historického městského jádra zdobí množství měšťanských domů, církevních staveb i zbytků středověkého opevnění. Historická část Kadaně od roku 1978 městskou památkovou rezervací. **Při parlamentních volbách roku 1935 zaznamenala drtivé vítězství Sudetoněmecká strana.** Kadaň byla německou armádou obsazena dne 5. října 1938. Kadaňsko se stalo součástí nové územní jednotky německé říšské správy - Sudetské župy. Na základě Benešova dekretu č. 108 z 25. října 1945 bylo téměř veškeré německé obyvatelstvo Kadaně nuceno opustit své domovy. **Desítky tisíc německých obyvatel Kadaňska byly vyhnány či organizovaně vysídleny do okupačních zón poraženého Německa.**

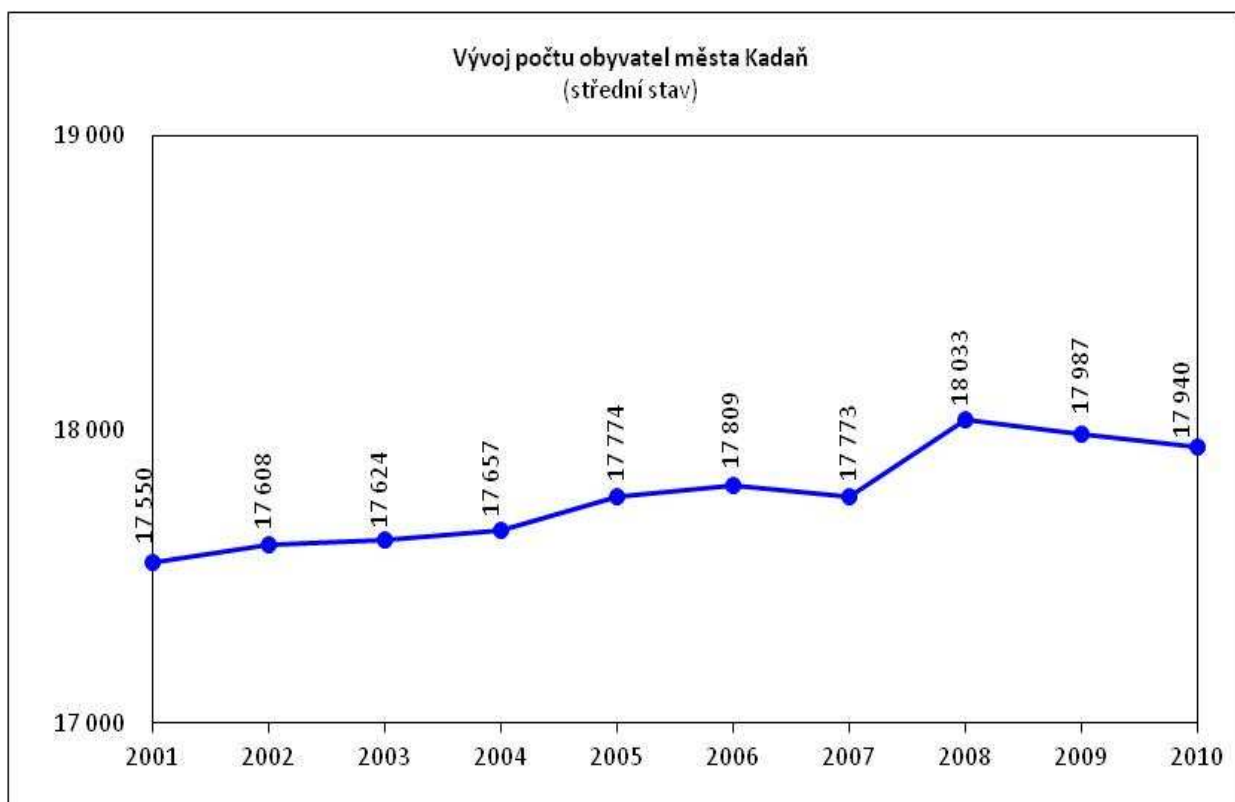
Obec Kadaň je tvořena devíti katastrálními územími s celkovou výměrou 6562 ha. Administrativně je členěna do desíti částí. Jsou to Kadaň-město, Brodce, Kadaňská Jeseň, Meziříčí, Nová Víska, Pokutice, Pruněřov, Tušimice, Úhošťany, Zásada u Rašovic. Tyto části jsou tvořeny celkem 31 základními sídleními jednotkami, v městském prostoru Kadaně nazývanými urbanistickými obvody (dále UO). Město Kadaň leží v oblasti severozápadních Čech na západním okraji Ústeckého kraje, od 1.1. 2003 je centrem Správního obvodu ORP Kadaň a plní tak funkci územně-správního mikroregionálního centra Unikátně dochované historické dědictví, bohaté přírodní zázemí, a zároveň přímá součást systému jednoho z klíčových důlně-energetických komplexů jsou protichůdné, avšak základní atributy tohoto města. Oblast, ve které se Kadaň nachází, je ve světě známá pod označením Černý trojúhelník (Black Triangle) vzhledem k soustředění obdobných průmyslových aktivit v přilehlých územích SRN a Polska.

Kadaň a tehdejší Kadaňský okres byly postupně osídlovány novým obyvatelstvem ze všech koutů českých zemí a Slovenska i krajany z Volyně a Vídně. Poválečný osud Kadaně a průmyslový rozvoj, který vedl k likvidaci některých částí obce se odráží na ukazateli autochtonnosti obyvatelstva (podílu obyvatel v obci narozených). V roce 1991 patřilo mezi rodáky pouze 33,5 procenta obyvatel včetně dětí. Zvýšení tohoto podílu na 44 procent v roce 2001 signalizuje rostoucí stabilitu obyvatel a indikuje i zlepšující se vztah obyvatel k městu,

kde se narodili. Národnostní skladba obyvatelstva Kadaně je výrazně členitá, stejně jako v celé okrese jsou výrazně zastoupeny menšinové národnosti. V Kadani, žije dnes pestrá národnostní pospolitosť - Češi, Slováci, Němci, Ukrajinci, Maďaři, Romové, Vietnamci. Největší podíl obyvatelstva má českou národnost.

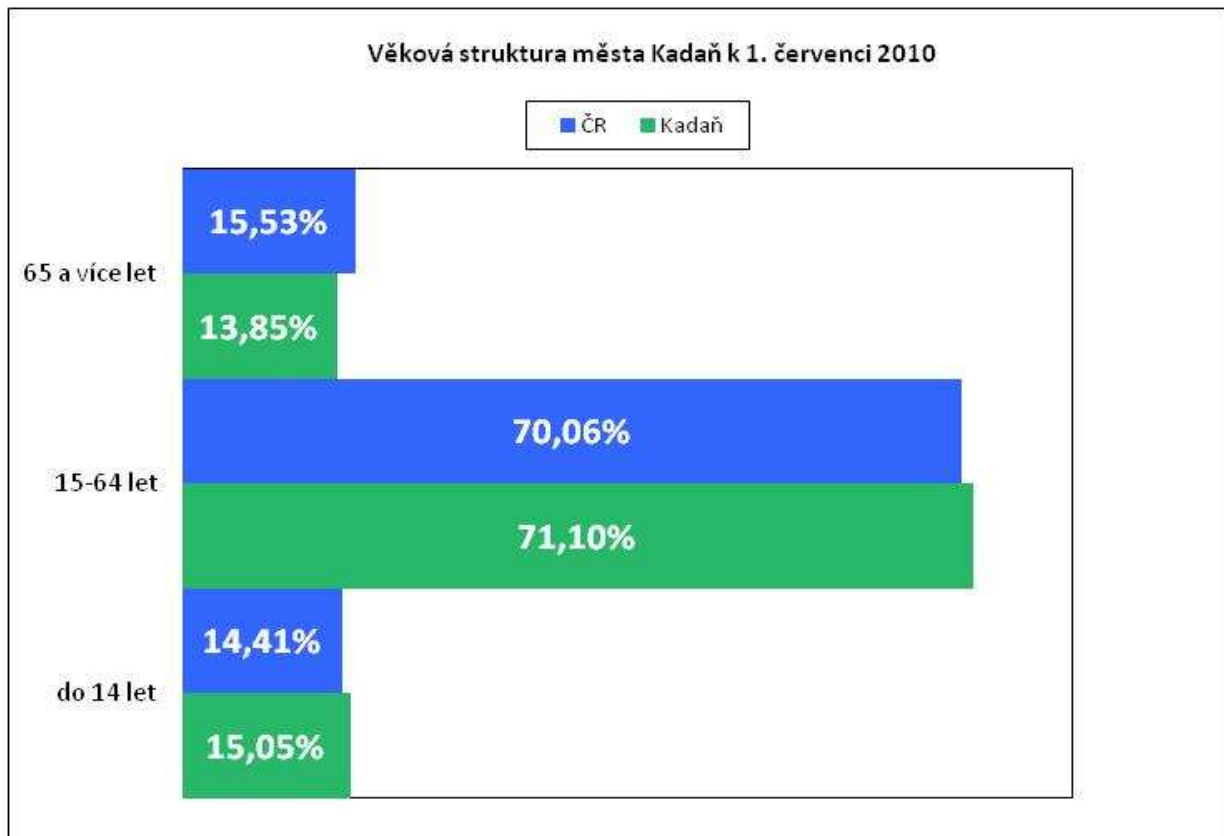
b. demografické charakteristiky obce

Na konci roku 2010 žilo v Kadani celkem 17 857 obyvatel. **V posledních deseti letech má vývoj obyvatelstva mírně vzestupný trend. Nicméně svůj vrchol zažil v roce 2008,** kdy žilo v Kadani přes 18 000 obyvatel.

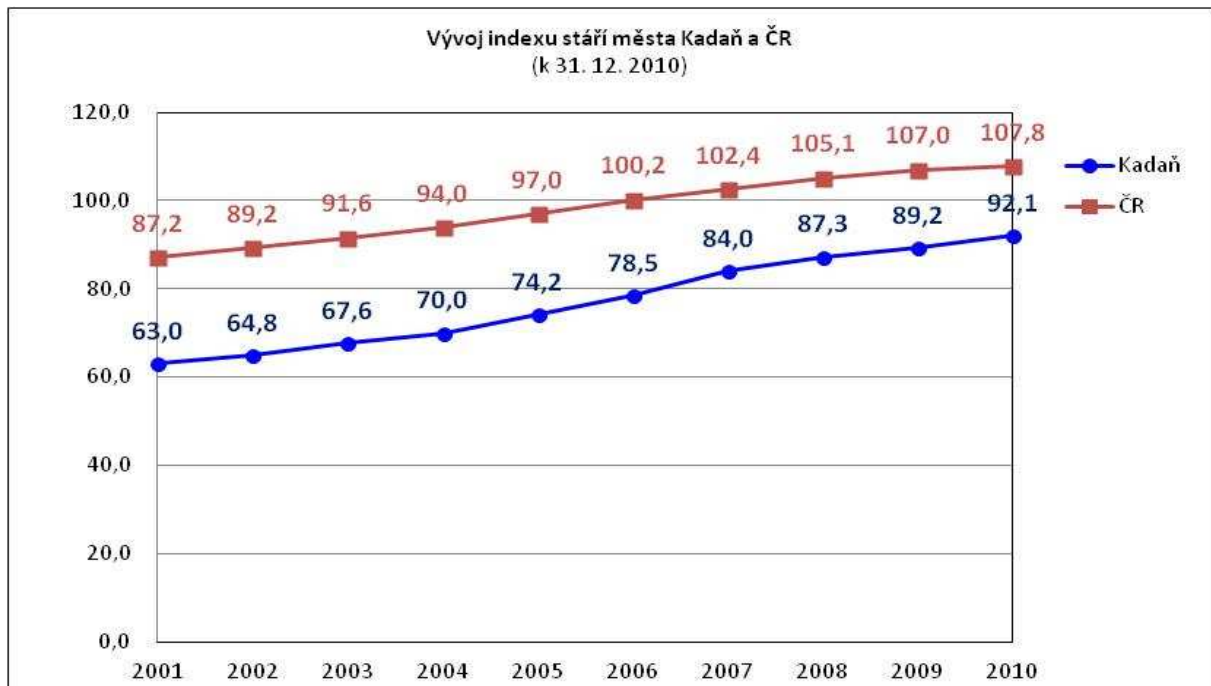
Zdroj: ČSÚ

Stejně jako celý Ústecký kraj patří Kadaň k relativně mladším městům České republiky. Zatímco průměrný věk v celé ČR byl k 1. červenci 2010 40,8 roku, v Kadani byl průměrný věk 39,7 roku. Nicméně nižší věk regionu je způsoben zejména poměrem produktivní a post-produktivní složky obyvatelstva.

Zdroj: ČSÚ

Pokud se podíváme na index stáří (tedy poměr osob starších 65 let na počtu osob mladších 15 let) vidíme, že k postupnému stárnutí obyvatelstva dochází i zde.

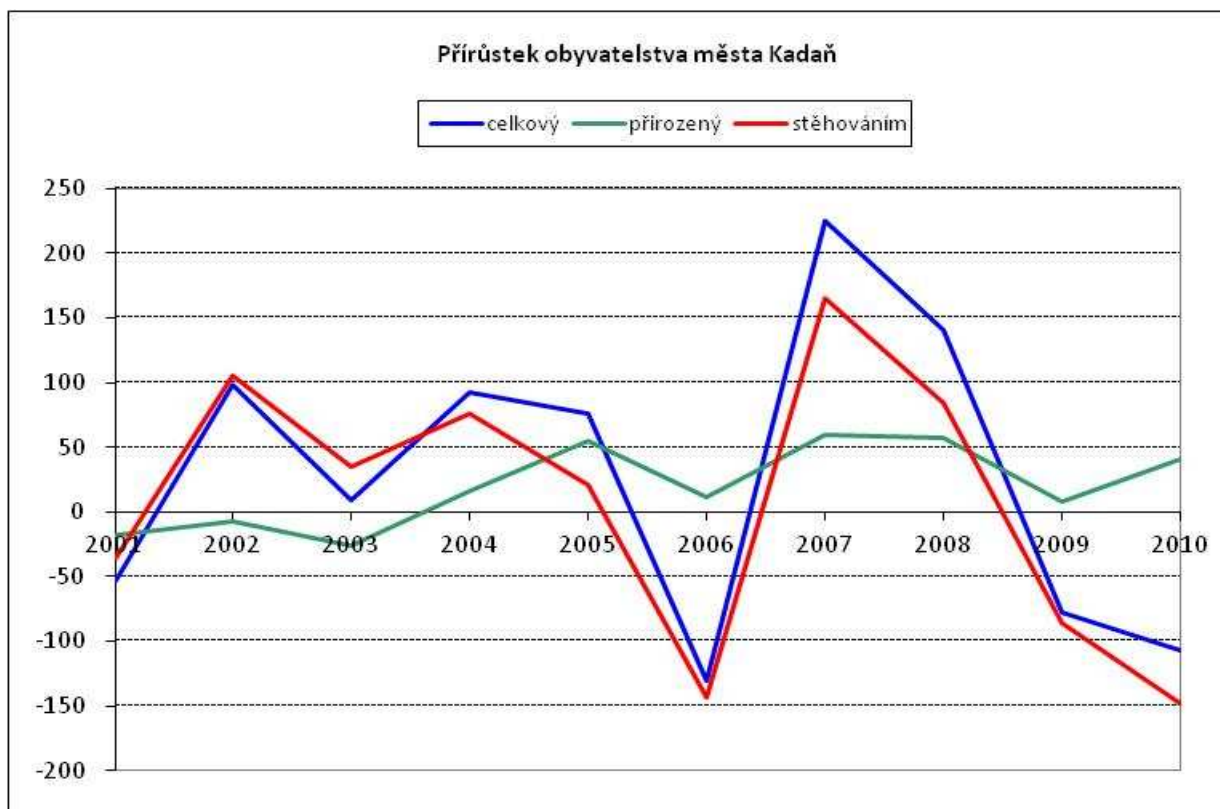

Zdroj: ČSÚ

Lze to přičíst na vrub skutečnosti, že se zde post-produkčního věku dorůstá generace, která do severočeských měst přišla během období masivního rozkvětu průmyslu. V post-produktivním věku Kadani také výraznou měrou převažují ženy: na 932 mužů starších 65 let připadá 1540 stejně starých žen.

V loňském roce připadalo v Kadani celkem 4 sňatky na 1000 obyvatel, což je hodnota v ČR spíše podprůměrná. **Naopak nadprůměrných hodnot Kadaň dosahuje v rozvodosti, připadá zde 3,4 rozvodu na 1000 obyvatel (míra pro celou ČR je 2,9), což představuje 85,4 rozvodu na 100 sňatků (hodnota v celé ČR je 65,9).** Z celkového počtu 61 rozvodů v Kadani v roce 2010, jich celkem 41 bylo s nezletilými dětmi.

V loňském roce se v Kadani narodilo celkem 217 dětí, z toho 11 rodičkám mladším 19 let. V Kadani se náctiletým matkám tak rodí přibližně pět procent ze všech živě narozených dětí, což dvojnásobný podíl než v celé ČR. **Více než polovina (53,9 procenta) ze všech narozených dětí se narodila mimo manželství, podíl za celou ČR je přitom výrazně nižší (40,3 procenta).** Naopak v posledních letech **výrazně ubylo umělých přerušení těhotenství.** Zatímco v roce 2001 jich připadalo celkem 54,1 na 100 živě narozených dětí v roce 2010 to bylo 24. Přesto i v této statistice přesahuje Kadaň průměr ČR.

Zdroj: ČSÚ

Zatímco přirozený přísůstek obyvatelstva má mírně vzrůstající trend, tak přírůstek stehováním je značně proměnlivý. **Nejvýraznější migrační vlnu zažilo město v letech 2007 a 2008. V obou letech lze nárůst zřejmě spojit s pracovní migrací, výraznou většinu nově příchozích tak tvořili muži a ženy v produktivním věku.** V dětských kohortách k žádnému výraznějšímu přírůstku v uvedených letech nedošlo.

Polohu města lze hodnotit jako středně silně exponovanou, a to především díky své blízkosti k podkrušnohorské magistrále sdružující jak silniční tak železniční trasy nad regionálního významu. Tato komunikace vede po úpatí Krušných hor a na své trase propojuje města Cheb, Karlovy Vary, Ostrov nad Ohří, Klášterec nad Ohří, Chomutov, Most, Teplice a Bílinu Ústí nad Labem.

Sociálně vyloučení obyvatel

Situace sociálně vyloučených obyvatel ve městě Kadaň bohužel nebyla uspokojivě dlouhodobě monitorována v plné své šíři, veškeré údaje vzniklé před rokem 1989 si všímají převážně romského obyvatelstva. **Pravděpodobně v průběhu dosídlování přišla do Kadaně valná většina Romů, přesné údaje o počtech a lokaci však nejsou k dispozici.** Podle většiny výzkumů pocházela většina nově příchozích romských rodin ze Slovenska. Například Eva Davidová píše ve své práci: „Nová, pestrá národnostní a etnická skladba osídlenců pohraničí byla pravděpodobně na jedné straně pro Romy příznivá už tím, že se neodlišovali jen oni sami, ale na straně druhé jejich odlišnost - antropologická, jazyková i životní strategie byla specifická, a tak se mnozí v počátečních letech sžívání s novým prostředím začali dostávat často do konfliktů.“

Podle závěrečné zprávy z Projektu *Dlouhodobý stacionární terénní výzkum sociálně vyloučených romských komunit* realizovaný Katedrou antropologie Fakulty humanitních studií Západočeské univerzity v Plzni. „Romové, kteří do Kadaně přišli v první migrační vlně v letech 1947-1947, pocházeli ve valné většině z Východního Slovenska z osad z okolí Michalovců (Sliepkovce, Pavlovce, Lastomir), Trebišova a Košic. **Tyto rodiny, které přicházely za prací, tehdy nacházely bydlení hlavně ve starém historickém centru města, které opustilo do války převažující německé obyvatelstvo.** Během 50-tých a 60-tých let se komunisté pokoušeli nově příchozí romské rodiny, mezi kterými byly tentokrát i rodiny z okolí Popradu a ze Středního Slovenska, tlačít k co největší asimilaci. Docházelo k rozptylování Romů po obecních bytech v různých částech města, přidělování bytů v nově

vystavěných sídlišťích a k usídlování jednotlivých romských rodin ve většinově „neromských“ domech, tak aby se Romové „přiučili“ hygienické a susedské návyky majority. Rodiny romských „starousedlíků“ a nově příchozí v dalších migračních vlnách se v různých lokalitách potkávaly, nežily odděleně.“

Vinou stěhování do průmyslových regionů došlo k deformaci předchozího hodnotového systému, na němž byla jejich rodinná společenství postavena, a k přetržení vztahů v přirozené generační návaznosti. Tyto změny začaly již od poloviny šedesátých let 20. století, od nástupu tehdejší mladé generace, již vyrůstající či už narozené v tomto novém prostředí, v novém domově. Na jedné straně šlo o logickou generační změnu a generační rozpor, který je stále jednou z hybných sil každé sociální struktury, každého společenství. Na straně druhé však utváření této nové generace bylo velmi rozporuplné, protože od období 50. do 60. let byla právě v důsledku násilných asimilačních tlaků přerušena a postupně ztracena ona kontinuita v těchto společenstvích.

K zásadnímu zvratu došlo po roce 1989. Historické budovy v centru města obec prodala a soukromí majitelé nájemníky z naprosté většiny začali vystěhovávat. Posléze se město začalo zbavovat většiny obecních bytů a začalo odprodávat i obecní byty na sídlišťích. Navíc do Kadaně, kde je cena nemovitostí v porovnání s některými regiony relativně nízká, přicházely nové chudé rodiny. Prodeje dnes postupují i k lokalitám, které jsou považovány za nejvíce problematické. Ke konci 90. let došlo také v rámci privatizace těžkého průmyslu ke kvalitativním změnám v požadavcích na zaměstnance. **To se negativně projevilo především v propouštění zaměstnanců s nízkým nebo základním vzděláním.** Jednou z nejvíce postižených skupin byli Romové. Podle statistik úřadu práce ztratili zaměstnání téměř okamžitě po roce 1991.

Po roce 2000 se objevila snaha řešit alarmující situaci v romských lokalitách a identifikovat problémy spojené s takzvanými sociálně vyloučenými lokalitami, toto spočívalo zejména v podpoře místních neziskových organizací - podpora vzdělávání, kofinancování projektů z peněz města. **Objevuje se také snaha koordinovaně začít řešit problémy sociálně vyloučených lokalit v rámci Integrovaného plánu rozvoje města.**

Podle odhadů místní expertů žije na území města Kadaně přibližně 1000 Romů, kteří tak představují celkem asi 6 procent z celkového počtu obyvatel. Při posledním sčítání se k romské národnosti přihlásilo pouhých 26 osob. Zmiňovaný výzkum katedry antropologie

v Plzni z roku 2004 uváděl odhad až tři tisíce Romů. Romské obyvatelstvo je na území města rozloženo rovnoměrně, k větší koncentraci pak dochází pouze v lokalitě Pruněřov a v okolí ulice Chomutovská.

Počet sociálně vyloučených bez ohledu na jejich etnickou příslušnost může indikovat počet vyplacených sociálních dávek. **Co se týče vyplacených dávek hmotné nouze bylo ke konci prvního poloviny roku 2011 vyplaceno 558 příspěvků na živobytí, 69 doplatků na bydlení a 109 mimořádných pomocí.**

Soužití se sociálně slabšími občany jako nájemníky je často popisováno sousedy z jejich blízkého okolí jako značně problematické. Dochází z jejich strany k ničení společného majetku a vykrádání sklepů. Jejich přítomnost je spojována s hlukem a špínou. **Problémy se mají nejčastěji objevovat v okamžiku, kdy počet problémových nájemníků v domě překročí přibližně desetiprocentní hranici obsazenosti bytového fondu.** Jako problematické se z tohoto pohledu jeví obě lokality. Podle některých oslovených informátorů se situace v současné době zhoršuje v okolí ulice Chomutovská. Problematické občanské soužití v lokalitách Pruněřov a Chomutovská ulice zaznamenává i policie. **Tyto problémy jsou spojeny především s rušením nočního klidu, ničením majetku, drobnými krádežemi, nepořádkem ve společně sdílených prostorech.** Lidé, kteří žijí v každodenním kontaktu se sociálně vyloučenými obyvateli, jsou k podobným problémům citlivější a často je řeší tak, že volají policii. S fenoménem sídliště je také spojena menší sociální kontrola vyplývající z anonymity bydlení a absence komunitních prvků v životě lidí, kteří zde žijí. Paradoxně je pak jedna problémová skupina v domě díky své vnitřní koherenci a solidaritě zvýhodněna ve sporech s jednotlivými individuálními obyvateli domu. Kriminalita je místními obyvateli stereotypně spojována zejména se známými osobami, kteří se jí dopouštějí opakovaně a mají kriminální minulost, a na druhé straně s příchodem tzv. neznámých Romů (z jiných částí republiky či ze Slovenska).

Vedle vnitřních faktorů vyplývajících z preferencí a charakteru sociálně vyloučených rodin, které podmiňují vysokou zadluženost sociálně vyloučených v rámci bydlení či vyhýbání se nárokům úhrad, jsou podstatné i faktory vnější, které sociálně vyloučené demotivují. Zatímco starší obyvatelé mají většinou za sebou nejednu pracovní zkušenost, jsou zvyklí pracovat a nezaměstnanost je pro ně frustrující zkušenost, mladší lidé často pracovní zkušenost nemají žádnou a často pochází z prostředí, kde nepracovali ani rodiče, a o nalezení práce nemají žádný zájem. Takovýchto případů podle pracovnice pracovního úřadu

navíc v poslední době přibývá. **Nízkokvalifikovaní, kteří ztratili zaměstnání počátkem devadesátých let v důsledku restrukturalizace průmyslu, vlivem dlouhodobé nezaměstnanosti postupně ztráceli pracovní návyky a vůli neustále si hledat zaměstnání.** Někteří terénní pracovníci v tomto případě upozorňovali na časté psychické problémy takto postižených lidí. **Mladší generace pak vyrůstala v prostředí, kde často ani jeden z rodičů nepracuje a pracovním návykům se tak nenaučili vůbec.**

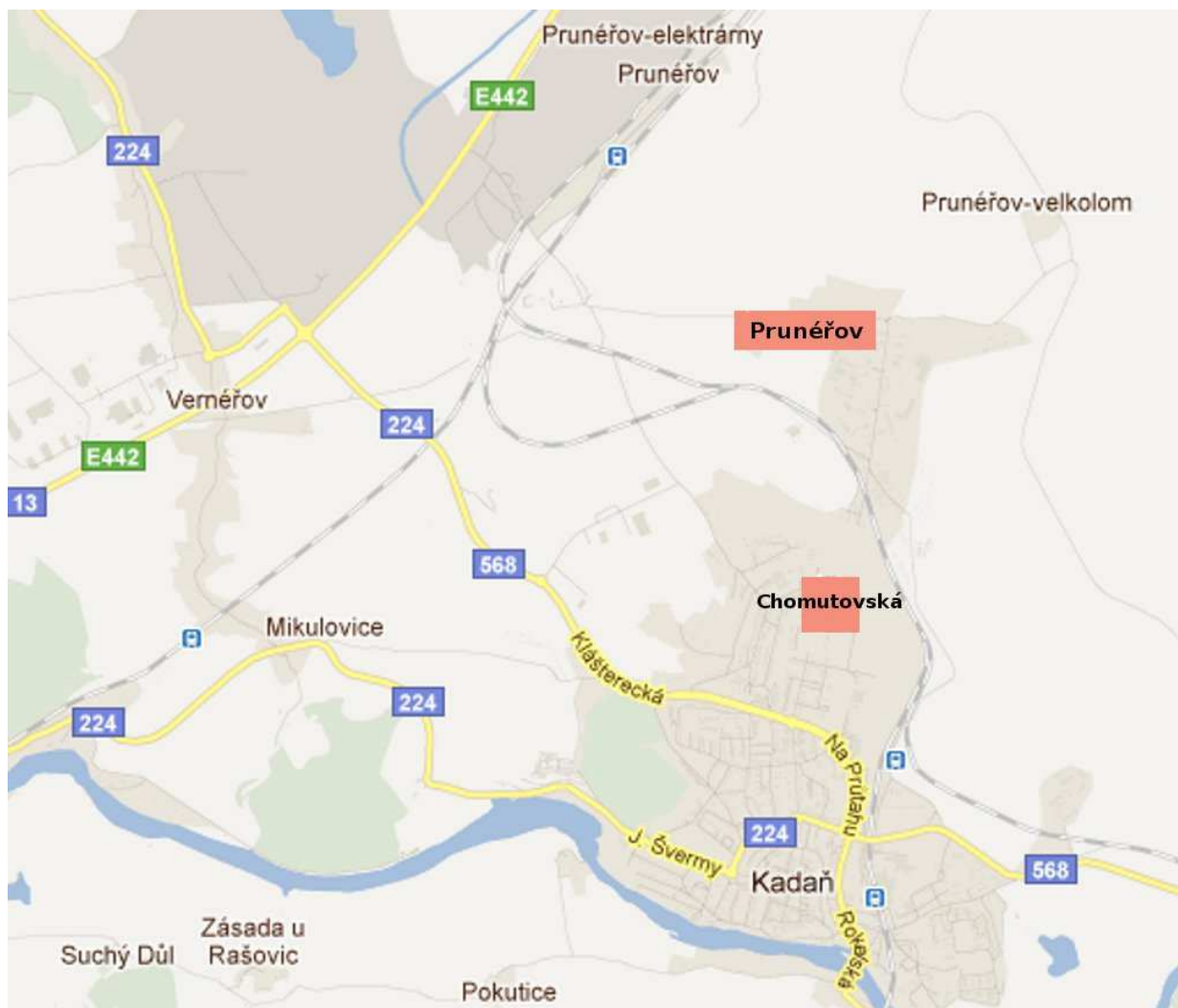
Mezigeneračně navíc dochází ke vzdělanostnímu regresi. Před rokem 1989 mnoho ze současnosti nízkokvalifikovaných nezaměstnaných získalo přes své formálně nízké vzdělání odborný výcvik při zaměstnání. Podobné možnosti se ale polistopadovým generacím již nedostalo (v drtivé většině převažuje základní vzdělání, jen výjimečně se mladí lidé ze sociálně vyloučených lokalit vyučí). V případě žen ze sociálně vyloučených rodin je častým důvodem nezaměstnanosti mateřství.

Hodnocení historického vývoje před rokem 1989 se mezi respondenty výrazně liší. V zásadě lze hovořit o dvou protikladných tvrzeních. **Na jedné straně existuje diskurs „zlatého věku“ romské zaměstnanosti.** Respondenti často vyprávěli, že většina z kadaňských Romů před rokem 1989 běžně pracovala a že tehdejší režim ani nedovoloval nezaměstnanost. Pracovní návyky ztratili až vinou hromadného propouštění a uvolnění pravidel pracovního trhu v devadesátých letech. **Na druhé straně někteří aktéři zdůrazňují, že situace je kontinuální.** Romští obyvatelé podle nich ani za komunismu příliš nepracovali a zaměstnání bylo v řadě případů pouze formální. Současné situace je pak podle respondentů přirozeným důsledkem, kdy liberalizace pracovního trhu a restrukturalizace státních podniků umožnila výraznější projev „romské náтуры“. Naturalizace romského charakteru (spojena s výrazy „mají to v krvi či v genech, to je taková nátura, oni makat neumí“) je v tomto směru podstatnou součástí tohoto kontinuitního diskursu. **Oba diskursy, přestože se liší ve výkladu příčin, kladou společný důraz na jakousi nesamostatnost romských pracovníků a potřeby dohledu, a jeho selhání po roce 1989.**

Deskripce sociálně vyloučených lokalit

V rámci města jsme identifikovali dvě sociálně vyloučené lokality – **Pruněřov a ulici Chomutovská.** Lokalita Pruněřov je výrazně odloučená prostorově, nachází se ve vzdálenosti cca tři kilometry od města a je zasazena do z části opuštěné průmyslové zóny. Je zde nulová občanská vybavenost a špatná dopravní dostupnost. V průběhu posledních 17 let sem byli

cíleně odsouvání dlužníci na nájemném. Většinu obyvatel lokality tvoří sociálně slabí Romové. V lokalitě Pruněřov je možno najít téměř všechny znaky sociálně odloučené lokality. **Lokalita Pruněřov si zasluhuje největší pozornost a investice ze strany města.** Lokalita Chomutovská, se nachází na okraji města. Dlouhodobě zde dochází ke koncentraci sociálně slabších občanů. V lokalitě žije také významné procento Romů. Lokalitu lze označit za ohroženou sociálním vyloučením. V této lokalitě je však pější chůzí dosažitelné kompletní spektrum služeb v rozmezí pěti až patnácti minut. V blízkosti lokality se nachází základní škola praktická a třetí základní škola Sluníčková na ulici Chomutovská, nedaleko je i do centra Šuplík. **Vzhledem k těmto aspektům nelze v případě lokality Chomutovská uvažovat o prostorovém vyloučení.**

a. lokalita Prunéřov

V současnosti žije v Prunéřově podle odhadů obyvatel lokality přibližně 300-400 osob, zástupci samosprávy uvádějí 280 osob, v období jarních a letních měsíců počet obyvatel výrazně roste v důsledku návštěv a migrace blízkých i vzdálených rodinných příslušníků především romských rodin. V lokalitě žijí výhradně sociálně vyloučení či sociálním vyloučením ohrožení obyvatelé. **Odbor sociálních věcí a zdravotnictví uvádí, že zde žije 75 dětí ve věku do patnácti let.** Podle různých údajů lze počet dětí žijících zde celoročně odhadnout až na 40 procent všech obyvatel lokality. **Většinu, přibližně 90 procent, obyvatel tvoří Romové).**

Lokalita Prunéřov vznikla před dvaceti lety přebudováním čtyř nádražních budov na obytné domy. Tyto domy byly původně určeny jako objekty pro dlužníky na nájemném, a to především z ulice Chomutovská, ale i jiných částí Kadaně. Přestože byly byty určeny především pro neplatiče města bez ohledu na etnicitu, v současné době zde bydlí především romská populace. **V lokalitě nejsou žádné sociální služby vyjma nízkoprahového centra Start.**

Punéřov je od centra Kadaně vzdálen přibližně čtyři kilometry, v období **během školního roku sem jezdí třikrát denně městský autobus,** toto funguje až od léta 2011, předtím jezdil autobus pouze jednou denně, někteří obyvatelé využívali k dopravě meziměstský autobus z Chomutova. Lokalita Prunéřov je situována na konci města poblíž hlavního silničního tahu směrem na Chomutov a do SRN. V blízkosti domů je velká frekvence kamionové dopravy která je nucena objíždět nízký železniční podjezd. Většina dětí, mladistvých i dospělých obyvatel se pohybuje v blízkosti domů, posedávají před domy na přinesených židlích či lavičkách, tedy v bezprostřední blízkosti komunikace a dochází tak velmi často k nebezpečným situacím při přebíhání ulice a nepozornosti dětí při hrách. Tento stav je však po instalaci retardéru podle místních obyvatel o mnoho lepší, neboť rychlost vozidel se výrazně snížila.

Lokalitu tvoří z části opuštěná průmyslová zóna a pouze čtyři obydlené domy ve vlastnictví města, které však spravuje soukromá firma Profireal. **Celkem se zde podle údajů města nachází 78 bytů třetí a čtvrté kategorie se sníženým nájemným, přičemž nájemní smlouvy jsou uzavírány na dobu určitou na jeden rok.** Řada bytů v Prunéřově by na základě pozorování pravděpodobně nezapadla do žádné kategorie a měly by být označeny

spíše za prostory nebytové. Jejich počet je však bez **podrobné paspartizace bytového fondu** obtížné vyčíslit. Vybavenost i velikost bytů se výrazně liší, jedná se však až na jeden třípokojový byt o maximálně o dvou pokojové byty.

Vnitřní společné nebytové prostory jsou špinavé a zapáchající. O úklid se starají obyvatelé, jak však uváděli, špatná komunikace mezi nimi je příčinou toho, že pořádek není možné udržet. Jedna z informátorek v domě bývalého nádraží uvedla že, společné prostory na patře uklízí a že někteří obyvatelé jí za to dávají padesát korun. Zároveň byla jakousi neformální správkyní a půjčovala klíče od koupelny na jednom patře. **Ve většině bytů není žádné sociální zařízení ani přístup ke studené vodě. V domech jsou většinou společné sprchy a koupelny, kde je možné prát. V každém domě je jedna sprcha s teplou vodou.** Aby tekla teplá voda je nutné vhodit desetikorunu. *„Co tady schcete zlepšovat proboha. Co se tady změní. Zbytečně se trápíte, nic se tady nezmění. Tady zakopali spoustu psů, jak tomu říkám, a tady se nic nezmění. Tady nemáte nic. Tady už ty děti ani neví co to je kino. Tady, kdo nemá auto, tak se ani do města nedostane večer. Sem se v noci taxiky bojí jezdit. Já už jsem tu spoustu let a tady se nic nezmění,“* uvedla jedna ze starších obyvatelek.

V prostoru zahrádek domů u nádraží se nachází také tři chatrče, které byli během průzkumu obydlené.³ V lokalitě je téměř nulová občanská vybavenost, pokud nepočítáme jeden velice malý a špinavý obchod se smíšeným zbožím, kde jsou však údajně prodávány plesnivé potraviny.⁴ Sortiment zahrnoval základní potraviny za vyšší cenu obvyklou ve večerkách, základní drogistické zboží a obnošené šatstvo.

Lokalita, vykazuje všechny znaky sociálního vyloučení, a jako taková je spojena s vyšší mírou kriminality související s nedostatkem zdrojů, adekvátních sociálních kontaktů a příležitostí a také s rozvojem a šířením sociálních patologií. **Příčinou tohoto stavu je především koncentrovaný výskyt jevů, které souvisí s životem v sociálním vyloučení, mj. chudoba, předlužení či závislosti (gambling, alkohol, drogy).** Toto je násobeno také prostorovým vyloučením lokality a jejím zasazením do průmyslové zóny.

³ Obyvatelé se však odmítali účastnit rozhovorů, jako důvod uváděli, že nechtějí mít žádné problémy. Jedinou získanou informací bylo, že objekty obývají pouze v jarních a letních měsících. V průběhu výzkumu zde bydlelo několik rodin, potkával jsem děti které chodili z nákupu a vraceli se do těchto těžko popsatelných obydlí. Šlo o chatrné budovy vyrobené z materiálu, který byl momentálně po ruce o velikosti cca 4x4 metry.

⁴ Při rozhovoru uvedla majitelka prodejny bez okolků, že jí místní dluží přibližně sto tisíc a že by je nejraději postřílela. V den provedení tohoto rozhovoru byla výplata sociálních dávek a majitelka si stěžovala, že jí nikdo nepřišel zaplatit dluh.

Většina občanů z lokality Prunéřov je vnímána většinou částí společnosti jako osoby problémové, s nezájmem řešit vlastní špatnou sociální a ekonomickou situaci. **Adresa Prunéřov je obyvateli vnímána jako stigmatizující.** Dotazovaní tvrdili, že je složité si najít zaměstnání či byt, pokud uvedou, že v této lokalitě bydlí. Celkem 44 bytů se nadále potýká s dluhy na nájemném a službách spojených s užíváním bytu. Velká část obyvatel má problémy se splácením půjček úvěrovým společenstvem.

Přístup oslovených informátorů během výzkumu v Prunéřově byl velice vlažný, někdy až nepřátelský, získat pozvání do bytu bylo velice obtížné, toto bylo nejčastěji zdůvodňováno tím že podobných rozhovorů zde bylo provedeno již mnoho a nezaznamenali žádné konkrétní dopady. U mnohých bylo znát že se za svou bytovou situaci stydí, návštěva se dařila především tam, kde nájemníci dlouhodobě neúspěšně řešili závažné nedostatky ve vybavení bytu. Do mnohých z nich zatéká, nemají okna či dveře, plesnivější zdi a podobně. Spolupráci s úřady popisovali dotazovaní jako špatnou a na přístup různých úřadů si stěžovali.

Většina obyvatel domů v Prunéřově a zejména starousedlíků zmiňovala, že došlo v posledních letech k velkému zhoršení kvality života. Všichni zde déle žijící obyvatelé uváděli, že při postavení bytů byly všechny prostory čisté a vymalované, ale že v průběhu let a vlivem příchodů nových obyvatel došlo k jejich devastaci. Obyvatelé se shodovali, že by velmi pomohl stálý správce přítomný přímo v lokalitě. Často zmiňovali, že za předchozí správkyně byla situace daleko lepší. Starousedlíci jsou v domech namícháni s nově přichozími obyvateli, z některých rozhovorů vyplývalo, že spolu příliš dobře ne vycházejí. *„Co odešla bývalá správcová tak je to špatný. Ta se o nás starala. Ale tady ta, té když se něco řekne ta jenom řve, nic jinýho neslyšíte. Všechno to je starý tady, a když něco chcete tak si to zaplaťte Máme prej čekat padesát let na nový dveře. Do té doby chcípnu,“* uvedla jedna z obyvatel lokality.

Místní obyvatelé často zmiňují neochotu zástupců firmy Profireal řešit problémy s vybavením bytu a technického stavu domů. Opravy jsou prý často dlouze oddalovány. Mnoho z dotázaných nesouhlasilo s tím že mají opravy platit na své náklady. Z několika zdrojů zazněly pochyby o účelnosti a provedení oprav jednotlivých domů. Někteří poukazovali na drahou opravu střechy, která však podle nich nebyla kvalitní. Obyvatelé lokality se shodovali na nutnosti určité represe pro ty, kteří neudržují pořádek a devastují zařízení domů.

Před necelým rokem zde město zbudovalo malé hřiště se skluzavkou pro malé děti, většina místních si stěžovala, že jde o poškozené a vyřazené věci převezené z Kadaně. Nicméně při bližším ohledání se skluzavka sice zdála používaná delší dobu, ale žádné poškození jsem ale nezaznamenal. Argumantece místních obyvatel je tak spíše dokladem jejich sdíleného pocitu ostrakizace a nedůvěry k institucím města. Město podle nich odmítá do lokality výrazně investovat.

Některé děti mají zakázáno stýkat se s dětmi z Pruněrova. **Distanc vůči obyvatelům Pruněrova se projevoval v rozhovorech provedených na ulici Chomutovská**, kde členové starousedlických romských rodin v rozhovorech deklarovali, že kdyby se z nějakého důvodu měli oni nebo jejich děti odstěhovat do Pruněrova, pokusí se příbuzenstvo pomoci s nalezením bytu ve městě, i kdyby to pro ně bylo ekonomicky jen obtížně zvladatelné. Stěhování do Pruněrova je pro většinu obyvatel tou poslední a nejhorší možností. **Pro mnohé rodiny znamená vystěhování se do Pruněrova totální vykořevení z městského společenství a především ostudu.** Nicméně, jak se ukázalo, i přes tento deklarovaný postoj, mají i tyto rodiny v Pruněrově své příbuzné.

Většina dětí z této lokality navštěvují základní školu praktickou v blízkosti lokality v Chomutovské ulici. Ve škole mají často vyšší počet absencí. Méně se zapojují do zájmových kroužků. U rodičů je též podle pedagogických pracovníků patrná malá motivace dětí k dalšímu studiu na středních školách.

Město připravuje projekt na přístavbu v lokalitě Pruněrov formou komunitního centra, které by především sloužilo pro práci s dětmi a mládeží této problémové lokality.

b. lokalita Chomutovská

Lokalita Chomutovská nemá zcela jasně vymezené hranice a je různě popisována i jednotlivými respondenty. **Velmi přibližně lze lokalitu ohraničit ulicí Bystřickou, která přiléhá k ulici Chomutovské a tvoří tvar písmene U a z druhé strany ulicí Husovou.** Většina dotazovaných se shoduje, že za sociálně vyloučenou, nebo podle některých názorů především zástupců samosprávy pouze sociálním vyloučením ohroženou, je možné označit **oblast domů stojících v těsné blízkosti ulice Chomutovská v její druhé polovině vzdálenější městu.** A dále část sídliště B přiléhajícího k ulici Chomutovská. Jde o vcelku široký bulvár lemovaný z obou stran sídlištěm. Z jedné strany tvoří zástavba souvislou frontu domů s průchody do vnitřních bloků. Z druhé strany je zástavba volnější s občasným

průhledem do meziprostoru domů, který je vyplněn trávníky s lavičkami. Chomutovská ulice začíná asi půl kilometru od vlastního historického centra Kadaně a je dostupná chůzí v rozsahu deseti až patnácti minut.

Tato lokalita vznikala již v průběhu 50. a 60. let postupným obsazováním pracujícími z okolních elektráren a továren. Z větší části se jednalo o romské rodiny a došlo tak k větší kumulaci romských rodin v jedné části města. **Odhady počtu sociálně vyloučených osob se značně liší, u zástupců města tento odhad nepřesahoval počet tří set osob.** Místní obyvatelé uváděli čísla často o mnoho vyšší, šlo však vždy pouze o hrubý odhad. Podle mínění starousedlíků se počet sociálně slabších rodin v lokalitě zvyšuje. Na druhou stranu zástupci města a dalších institucí měli tendenci popisovat situaci s opačným trendem, tedy že romských rodin zde ubývá. Město se v minulosti rozhodlo většinu bytů privatizovat, mnoho chudších rodin však peníze na byt nemělo, tehdy šlo o částky okolo sta tisíc korun. Mnohé rodiny zde žijí v podnájmu a platí částky často vyšší než by byli vzhledem k lokalitě a velikosti města obvyklé.⁵ Výšku nájemného převyšující často běžnou komerční cenu potvrzovali i terénní pracovníci. Jeden z dotázaných uvedl, že před přestěhováním do Pruněrova platil za nájem **dvoupokojového bytu standardní velikosti na ulici Chomutovské 12 000 Kč.** Zvýšení cen nájmu potvrzovali i další respondenti. Nájem v blízkém Chomutově jsou často dostupné mnohem levněji.

Přibližně v polovině ulice je bývalé multifunkční středisko. V dnešní době obsazené několika hernami, obchodem s potravinami a večerkou. V tomto prostoru se scházejí mladí lidé, posedávají na lavičkách a zábradlích. V okolí bývalého památníku jsme při terénním průzkumu několikrát zaznamenali kumulaci lidí, kteří uváděli, že jsou **bezdomovci** a spí v blízkém okolí na lavičkách. **Jako mírně problémová byla tato oblast označena i městskou policií, uváděny však byli spíše prohřešky proti občanskému soužití jako rušení nočního klidu, konzumace alkoholu na veřejnosti či pohoršování spojené s vyměšováním na veřejnosti.** Přestože je v tomto prostoru zakázána konzumace alkoholu a je monitorován kamerovým systémem městské policie, lidé bez přístřeší zde pravidelně popíjejí víno z blízkého obchodu.⁶

⁵ Podle mapy nájemného (<http://www.mmr.cz/Bytova-politika/Prechod-na-smluvni-najemne/Mapy-najemneho>) je běžné nájemné za standardní byt velikosti 40- 70 m² v Kadani 64,8 – 71,6 Kč/m²/měsíc, tj. 4212 – 4654 Kč/byt/měsíc.

⁶ Při terénním výzkumu jsme byli svědky i policejní intervence, kdy byli bezdomovci napomenuti, aby zanechali zjevné konzumace a došlo k lustraci dotyčných bezdomovců. Přestože polovina z nich neměla doklady, policie vyřešila situaci pouze napomenutím.

Ulice Chomutovská je jediná přístupová cesta k lokalitě Pruněřov a všichni, kdo v Pruněřově bydlí, tuto komunikaci využívají. Mezi sociálně vyloučenými obyvateli zadní části lokality Chomutovská ulice a obyvateli Pruněřova existuje mnoho rodinných vazeb. Z této lokality dochází nejčastěji ke stěhování do Pruněřova a opačně.

V této lokalitě dotazovaní vykazovali daleko větší znalost neziskových organizací než v Pruněřově. Mnozí uvedli, že se zapojují do nabízených programů jako doučování či **volnočasové aktivity ve středisku Šuplík** zřízeném jako volnočasové centrum pro dospívající děti. Zdá se, že velkou roli v tomto hraje hlavně blízkost těchto možností jejich bydlišti. Pracovník sociálního odboru MÚ uvedl, že **sociálně slabší občané se zřejmě bojí docházet do zařízení vzdálenějších jejich bydlišti, bližší důvody neznal a nedovedl tuto nechuť vysvětlit.** Obyvatelé lokality Pruněřov uváděli, že jsou pro ně tyto organizace nedostupné pro svou vzdálenost. Děti tam prý také nechtějí chodit. Jako hlavní důvod všichni dotazovaní z lokality uváděli vzdálenost a absenci dopravních prostředků.

Vztahy mezi majoritou a minoritou nevykazují výraznější negativní prvky, i když mnoho zástupců majority a někdy i romských respondentů uvádělo, že počet romských rodin a sociálně slabších občanů zde roste a lokalita tak pozbývá na atraktivnosti a dochází ke snižování tržní ceny bytů. V této lokalitě jsou sice zatím většinou dotázaných označovány vztahy mezi majoritou a minoritou jako vcelku normální, zdá se, že **situace se podle mnohých respondentů přeci jen mění mírně k horšímu.** Ojediněle se zde vyskytuje prodej a užívání drog, krádeže a gamblerství.

V těsné blízkosti lokality či přímo její součástí je **základní škola** spolu se **školou a školkou praktickou**, kterou navštěvuje většina místních dětí a dětí z Pruněřova. Herny v této části města navštěvuje většina romských hráčů na automatech, a to jak z Kadaně, tak z Pruněřova. Občanská vybavenost této části města se zdá zcela dostatečná a nevykazuje žádné zjevné nedostatky, pěší chůzí je dostupná lékařská péče, škola, volnočasové centrum Šuplík i většina dalších služeb.

Přesto že tuto lokalitu nelze označit za prostorově vyloučenou, vyskytují se zde určité znaky sociálního vyloučení. Jde především o vyloučení ekonomické, kulturní a v užším smyslu sociální. **Tuto lokalitu stejně jako Pruněřov postihuje ekonomické vyloučení částečným uzavřením přístupu na primární, ale i sekundární trh práce a následné uzavření životních šancí.**

Většina sociálně slabších obyvatel této lokality je nezaměstnaná a pobírá sociální dávky. Většina zaměstnaných obyvatel pracuje v elektrárně či podnicích sídlících v průmyslové zóně. Někteří podobně jako obyvatelé Prunéřova příležitostně pracují „na černo“ nebo si přivydělávají dovozem automobilů či nábytku z Německa. Taktéž se potýkají s dluhy na nájemném a problémy se splácením půjček. I v této lokalitě se projevuje teritoriální stigmatizační efekt.

Systémoví aktéři a analýza dílčích oblastí sociální exkluze/ inkluze

a. vzdělávání

V Kadani celkem funguje šest mateřských a čtyři základní školy. **Mateřské školy** navštěvuje dle výzkumu jen minimum žáků sociálně znevýhodňující prostředí. U rodičů se podle mnohých odpovědí objevuje nezájem. Ačkoliv děti ze sociálně slabých rodin školné platit nemusejí, zůstává zde pro rodiče povinnost hradit stravu dětí. Jde o částku asi 500 korun měsíčně, což je podle ředitelky mateřské školy hlavní příčinou, proč tak málo sociálně znevýhodněných dětí navštěvuje předškolní zařízení. Při příjmu do některých školek funguje také mnohdy hledisko, zda jsou rodiče zaměstnaní. Například školka při mateřském centru Radka přijímá pouze děti zaměstnaných rodičů.

Obyvatelé z lokality mají zájem pouze o umístění dětí do **praktické mateřské školy v Chomutovské ulici, která rovněž jako jediná v Kadani nabízí přípravné ročníky**. Jak ale uvedla její ředitelka v ookamžiku, když zjistí, že musejí hradit stravné, ztrácejí zájem. Pokud ale rodiče dítě přesto přihlásí, často jsou problémy s dodržováním základních podmínek (termíny zápisů, termíny plateb). Tuto problematiku řeší ředitelka neustále, počet případů neviduje. Často se také rodiče rozhodnou ukončit docházku svého dítěte do mateřské školy, ale tuto skutečnost nenahlásí a mateřská škola zbytečně blokuje místa. Rodině navíc roste dluh za úhradu stravného. Podle odhadu místních aktérů se počet dětí z sociálně vyloučeného prostředí v mateřských školách stále snižuje.

Čtyři **základní školy** vyučují podle rámcového programu Základní škola (ZŠ Chomutovská, ZŠ Školní, ZŠ Rudolfa Koblíce, ZŠ Na Podlesí), Základní škola a mateřská škola Při nemocnici má třídy, kde vzdělává podle rámcového vzdělávacího programu pro děti s Lehkým mentálním postižením. **Nejvíce sociálně znevýhodněných žáků navštěvuje dvě**

školy 3. Základní školu v Chomutovské ulici a ZŠ a MŠ praktickou Při nemocnici v ulici Chomutovská.

V Kadani fungují přípravné ročníky pouze dva na základní škole praktické, a to s kapacitou dvaceti dětí. Často pak v těchto třídách končí nejenom děti ze sociálně slabého prostředí, ale i ty s odkladem. Může se pak stát, že děti, které přípravné ročníky skutečně potřebují, se do nich nedostanou. Podle jejího názoru je rozdíl mezi dětmi, které absolvovaly přípravný ročník, a těmi, které ho neabsolvovaly, velmi výrazný a domnívá se, že by nulté ročníky měly být pro romské děti povinné, protože většinou děti z nejvíce problémových rodin, které by potřebovaly největší pozornost, do nultých ročníků nechodí. Na značné rozdíly mezi dětmi, které absolvovaly nultý ročník, a těmi, které ne, upozorňuje i ředitelka Základní školy v ulici Chomutovské. Tyto děti nejsou podle jejího názoru často připravené na školní docházku, nejsou zvyklé na cizí lidi, jsou bázlivé a často pláčou. Stává se, že některým dětem nestačí jeden rok nultého ročníku a musí jim být navržen odklad.

Prvně jmenovaná 3. základní škola má celkem 20 tříd se 380 žáky, přičemž ředitelka odhaduje, že asi pětinu tvoří děti ze sociálně vyloučených romských rodin. Vyučuje se podle vzdělávacího programu Základní škola. Nabídka volitelných předmětů je pestrá - informatika, sportovní hry, literárně - dramatická výchova, domácnost a cvičení z českého jazyka. Žáci i zaměstnanci mají přístup k internetu. Při výuce tělesné výchovy využívají nejen svou tělocvičnu a hřiště, ale vzhledem ke své poloze i zimního stadionu a koupaliště (3 minuty od školy). Vstup na tato sportoviště mají žáci při výuce zdarma. Je navázána úzká spolupráce s trenéry hokejových oddílů, do 1. až 9. tříd docházejí hokejisté z celého města.

V základní škole praktické Při nemocnici je 11 tříd s celkovým počtem 115 žáků, z toho asi 60 procent dětí ze sociálně slabého prostředí a přibližně stejné procento dětí romských. Tuto školu navštěvuje přibližně devadesát procent všech dětí z Prunéřova, několik žáků dojíždí též z blízkého Hradce. **Škola jako jediná v Kadani nabízí dvě předškolní přípravné třídy každou po deseti žácích.** Škola se zaměřuje na výchovu a vzdělávání žáků, kteří z nějakého důvodu nemohou být vzděláváni v hlavním vzdělávacím proudu. Žáci v nich využívají řadu odborných učeben: kovodílnu, dřevodílnu, cvičnou kuchyňku, počítačovou učebnu a keramickou dílnu. Také se na tomto nemalou měrou podílí práce na školním pozemku. Ve třídách je snížený počet na 12 žáků.

V rámci volnočasových aktivit pracuje na škole řada kroužků, které jsou vedeny učiteli. Jsou to kroužky: keramický, práce na PC, výtvarný, dovedných rukou, paličkování, sportovní, tvořivé dramatiky, internetový. V provozování zájmové činnosti žáků je neúčinnější protidrogová prevence a prevence závadného chování vůbec. Škola také úzce spolupracuje s DDM Šuplík. Na jaře 2004 se naše škola zapojila také do výsadby stromů v lesoparku.

Jak však uváděli pracovníci ze škol, rodiče mnohdy sami usilují u jinak zcela mentálně a vývojově zdravého dítěte o jeho zařazení do praktické školy. Podle ředitelky praktické školy, mnoho rodičů, podle jejího odhadu zejména sociálně slabších, předpokládá, že dítě školu snáze zvládne a nebudou se mu muset věnovat se školní přípravou. Mnoho z rodičů tuto školu a chce, aby tam chodili i jejich děti. Většinou uváděli, že se tam cítí bezpečně a věří učitelkám. Ředitelka však v rozhovoru rezolutně odmítla, že by se při rozhodování o přijetí žáků nějak přihlíželo k jejich přáním či přáním jejich rodičů.

Podle vyjádření ředitelky mají děti ze **sociálně znevýhodňujícího prostředí problémy především s mluvou, slovní zásobou, výslovností a rytmicí jazyka.** Děti nejsou schopné samoobsluhy a mají též problémy s jemnou motorikou, která u nich není doma rozvíjena. Děti přicházející do přípravné třídy mnohdy neznají žádné pohádky a učí se je až ve škole a často mají velice chudou aktivní slovní zásobu a některá základní slova jako např. skládačka nebo učebnice vůbec neznají.

Ředitelky obou škol se shodly, že velkým problémem je častá absence žáků, a to jak na prvním, tak druhém stupni. Rodiče často nechávají děti doma z malicherných důvodů. **Největší problém s absencemi je u žáků na druhém stupni školní docházky, tedy od pátého ročníku až po devátý, nevidí v množství absencí žádný rozdíl mezi chlapci a dívkami.** Příčinu vidí informátoři v silné fixaci žáků na učitelku, kterou mají na prvním stupni. Přestupem na druhý stupeň se setkávají s novými pedagogy s odlišnými nároky, a navíc se zvyšuje počet hodin výuky. Na prvním stupni dětem navíc často chybějí školní pomůcky, je často znát, že škole se doma nevěnují a že rodiče mnohdy nevytvoří odpovídající prostředí pro přípravu do školy. Na druhém stupni jsou navíc problémy s neplněním školních domácích úkolů a dalších povinností, absencí domácí přípravy, nenošením a ztrátami školních pomůcek. Ředitelka základní školy praktické uvedla, že v mnoha případech žáky omlouvají jejich rodiče. Vzhledem k tomu, že od určitého počtu zameškaných hodin je škola povinna tyto případy hlásit, působí toto jako odstrašující opatření a většinou se podaří s rodiči včas

zjednat nápravu. Ročně mají až deset případů, kdy musí hlásit vysoké absence orgánům sociálně právně ochrany.

Velkým problémem je také **spolupráce s rodiči**. Tyto děti pocházejí ze špatných rodinných poměrů, kde rodiče zanedbávají výchovu (často jde o děti, které vychovávají prarodiče, v rodinách mohou být rovněž přítomny drogy, rodičovství ve velmi mladém věku a podobně). Ředitelka základní školy praktické se rovněž zmiňovala o praxi ve výchově v sociálně vyloučených rodinách, kdy se rodiče přestávají věnovat starším dětem (děti ukončující třetí třídy), které považují za soběstačné a věnují svou pozornost jen nejmladším dětem.

Jak uvedly obě ředitelky základních škol na ulici Chomutovská, většina dětí se sociálně slabších rodin **nemá po dokončení základní školní docházky velký zájem o další vzdělání**. Přestože nechtěli svůj odhad kvantifikovat, zdůraznili, že u dětí z obou lokalit jsou velmi časté případy, kdy se děti nehlásí ani na učební obory. Ředitelka praktické školy toto zaznamenala především u dětí z lokality Pruněřov. Domnívá se, že je to nejčastěji způsobeno absencí vzorů v rodičích, kteří dlouhodobě nepracují. Většina dětí podle ní nemá představu jak využít vzdělání a předpokládá, že po skončení školy nastoupí do práce nebo začne pobírat sociální dávky. Tuto skutečnost potvrdili i rozhovory s obyvateli sociálně vyloučených lokalit. U rodičů je patrná malá motivace dětí k dalšímu studiu na středních školách či snaha o vyučení. Většina dotazovaných mladistvých neměla jasnou představu o své budoucnosti.

V případě projektů **přípravy přechodu na střední školu** v posledních ročnících Základní škola Při nemocnici několik let organizovala pomoc žákům a zprostředkovávala jim návštěvy učilišť a nabízela pomoc s přípravou a vyplňováním přihlášek a přijímacími zkouškami. **Zájem byl však téměř nulový.**

V regionu (do 25 km) je to asi 20 učebních oborů, mimo region dalších asi 23 učebních oborů v oblasti obchodu, služeb, stavebnictví, zemědělství, strojírenství, zdravotnictví a potravinářství. Přímo v Kadani je možné navštěvovat dvě odborné školy a Gymnázium. Žáci ze sociálně slabšího prostředí navštěvují především odborné školy - **střední odbornou škola služeb a střední odborné učiliště a střední průmyslová škola stavební a obchodní akademie**. Ředitel **střední odborné školy služeb** školy uvedl, že žáky nesledují, z jakého prostředí studenti do školy přichází, ale že na škole v každém ročníku studuje několik žáků ze sociálně vyloučených lokalit. Škola má studijní obory: agropodnikání, agropodnikání se zaměřením na ekonomiku, agropodnikání se zaměřením na ochranu životního prostředí,

obchodník. Učební obory: automechanik, autoelektrikář, mechanik, opravář pro silniční provoz, prodavač smíšeného zboží, krejčí, dámské oděvy, kadeřnice. Na **střední průmyslová škola stavební a obchodní akademii** lze studovat obory pozemní stavitelství, technické zařízení budov, obchodní akademie, management ve stavebnictví.

Děti a mládež ze sociálně slabších rodin se prý jen velmi sporadicky zapojují do zájmových kroužků, které jsou ve městě k dispozici, většina tráví volný čas bezcílným potulováním. Obyvatelé často zmiňovali, že nízkoprahové centrum by se mělo věnovat ne jen malým dětem, ale také dospívajícím. Žáci často spolupracují s organizací Radka, kam je ale vodí sami rodiče. V Kadani se projevuje absence služeb pro mládež ve věku 15 až 18 let.

b. bydlení

Oblast Ústeckého kraje je spojena s vysokou nezaměstnaností, poškozenou krajinou a nevhodnou bytovou zástavbou. **Po dvou dekádách polistopadového vývoje jsou zde ceny bytů několikrát nižší než v jiných, úspěšnějších regionech (především Středočeském kraji a Praze) a podobné jsou i ceny nájmu.** Města v tomto regionu jsou proto často cílem „přirozeného“ sestěhování společensky méně úspěšných skupin, tvořených z velké části dlouhodobě nezaměstnanými Romy. V Kadani se kumulují všechny výše zmíněné obecné handicap Ústeckého kraje.

Vycházíme-li z dokumentu koncepce bydlení města Kadaně a ze statistických údajů, které jsou k dispozici po posledním Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001, máme k dispozici následující údaje: **v Kadani je celkem přibližně 7200 trvale obydlených bytů** (kromě bytů ve vlastnictví města, jsou to byty ve vlastnictví různých společností či družstevní a rodinné domy). **Počet osob na byt v roce 2001 v Kadani činil 2,43 obyvatele.**

V letech 2003 až 2008 město zprivatizovalo podstatnou část bytového fondu. Celkem prodalo 2673 bytů, ve **vlastnictví města zůstalo 1067 bytů**, z toho 310 bylo vystavěno/rekonstruováno se státní dotací (takže jejich prodej je blokován na 20 let po dostavbě), 77 bytů v domech s pečovatelskou službou, 12 bytů pro správce, 141 bytů nižší kategorie, 355 první kategorie, které se neprivatizovaly, a 160 bytů rovněž první kategorie, z nichž bude polovina postupně prodána obálkovou metodou, s tím, že cca 20 si město ponechá na řešení bezbariérových bytů.

Byty se státní dotací budou postupně po uplynutí lhůty dvaceti let od výstavby prodány. Město si nadále ponechá ve vlastnictví byty v domech s pečovatelskou službou, byty správců

a byty nižší kategorie. Byty první kategorie, tj. 355 bytů, mají tvořit bytový fond, který město bude nadále obhospodařovat s tím, že by měly především sloužit jako startovací byty pro mladé začínající rodiny. Z velké části totiž jde o malometrážní byty. V této souvislosti město zvažuje zpracovat institut startovacího bytu pro mladé rodiny do pravidel pro přidělování bytů v Kadani. **Zároveň bude město vlastnit cca 80 sociálních bytů první kategorie a 141 bytů nižší kategorie určené pro sociálně slabší obyvatele.**

Město chce v příštích letech zabezpečit údržbu a obnovu nejbližšího okolí bytového fondu (chodníky, komunikace, zeleň, veřejná dětská hřiště a sportoviště, veřejné osvětlení, parkovací plochy, přístřešky na odpadové nádoby), zároveň zvážit možnost převodu některých pozemků v okolí bytových domů ve vhodných lokalitách na společenství vlastníků bytových jednotek.

Územní plán předpokládá výstavbu cca 300 rodinných domů a 18 bytových domů ve městě, tj. kapacita přibližně pro 1900 obyvatel. Do roku 2015 je pravděpodobná výstavba na Jihovýchodním předpolí města (cca 1100 obyvatel) i v oblasti nad Strážištěm (cca 150 obyvatel). V osadách okolo města předpokládá územní plán výstavbu zhruba 170 rodinných domů venkovského typu s kapacitou přibližně 500 obyvatel, ve většině případů se ovšem jedná o privátní vlastníky pozemků, město zde vlastní menší část nemovitostí. V plánu je vytipovat vhodné lokality uvnitř města v nově připravovaném územním plánu města a zahustit stávající urbanistickou strukturu inteligentním a ekonomickým typem zástavby, která nevyklučuje zajištění soukromí a přítomnost zeleně možnosti nové výstavby jsou kapacitně dostatečné. **Město by nemělo hrát do budoucnosti roli stavebníka, ale spíše prostředníka, konzultanta, poskytovatele pozemku, popřípadě ve zvláštním případě podílníka na výstavbě sítí.**

Při zahájení privatizace v roce 2003 se tržní cena bytu 1+3 v Kadani pohybovala v rozmezí 250 až 400 tisíc korun podle lokality a stavu bytu. Roku 2008 není výjimkou cena v rozmezí 700 až 1100 tisíc. Trh s byty se ve městě velmi rychle rozeběhl a poptávka převyšuje nabídku. Atraktivita města, vyšší příjmy obyvatel a nárůst přechodně bydlících občanů, to vše v důsledku způsobilo i značné navýšení cen bytů na trhu. Z informací realitních kanceláří vyplývá jednoznačně nejvyšší poptávka v rámci okresu Chomutov po bydlení v Kadani. Výrazně se zvýšila poptávka po bydlení v bytových domech.

Zjištěná výše nájmu ve standardním nájemním je za byt o rozloze do 71m je 4654 Kč za byt a měsíc.⁷ Standardní byt pro určenou obec odpovídá nejčteněji se vyskytujícímu, typickému nájemnímu bytu v obci.

Získání vlastního bydlení v městském bytě je pro většinu obyvatel sociálně vyloučených lokalit vzhledem k podmínce bezdlužnosti nereálná. Žádosti o byty jsou podávány prostřednictvím odboru sociálních věcí, který má v kompetenci vydat doporučující stanovisko – stejnou kompetenci má pak v dalším kroku komise sociální, nicméně poté co komise své stanovisko vyjádří, rozhoduje o uzavření nájemní smlouvy rada města. Případný žadatel, nacházející se v obtížné sociální situaci, tak může získat doporučení městského odboru sociálních věcí, tzv. zvláštní zřetel. Při posuzování se zohledňují závazky a pohledávky žadatele vůči městu, jiným majitelům bytů, jeho rodinou a finanční situaci. Pro získání bytu je nutné mít alespoň rok podanou žádost. Lidé s nesplácenými pohledávkami vůči městu jsou automaticky odmítnuti. **Byt v některém z domů je možné získat pouze po uhrazení dlužného nájemného po předchozím nájemci.** Tyto částky se značně liší. Mnoho dotázaných obyvatel lokalit uvedlo, že prostory jim nebylo umožněno si prohlédnout před zaplacením dlužné částky a po zaplacení zjistili že jsou v naprosto nevyhovujícím stavu. Chybějící okna, dveře, kamna, plesnivé zdi či zatékání. **Specifickým problémem v případě Pruněrova je i netransparentní úhrada za vodu,** kde ti, co hradí, de facto doplácují na ostatní obyvatele.

Obdobně jako v jiných sociálně vyloučených lokalitách i v Kadani byla zaznamenána vysoká míra zadlužení. **Podle informací bytové správy jsou největšími neplátcí osoby se smlouvou na dobu neurčitou.** Město Kadaň eviduje celkový dluh na nájemném ve výši 6 880 343 Kč. Většina z tohoto dluhu připadá na občany kteří již nejsou v nájmu. Dluh dosud bydlících nájemníků činí 633 020 Kč. **Z celkového počtu 130 dlužících nájemníků lze vypočítat průměrnou dlužnou částku 4849 Kč.** V lokalitě Pruněrov je evidováno celkem **44 nájemníků s dluhem.** Celkově dluží na nájemném nájemci 246 bytů. Nejčastější dlužnou částkou je 1500 až 5000 Kč, tedy jeden až dva nájmy. Vyšší dlužné částky se týkají především sociálně vyloučených rodin. Celková bilance dluhu stagnuje, někteří zaplatí, jiní zase vytvoří nové dluhy. Ochotu dluhy zaplatit vykazují pouze bydlící nájemníci. **Nejvíce dlužníků je podle správce bytového fondu v Pruněrově a na ulici Golovinova.**

⁷ <http://www.mmr.cz/Bytova-politika/Prechod-na-smluvni-najemne/Mapy-najemneho>.

Podle vyjádření dotazovaných úředníků je neplacení nájemného v případě sociálně vyloučených občanů velice častým jevem a je velice komplikované od nich dlužné peníze získat. Dluhy jsou údajně ochotny platit pouze rodiny které dosud nebyly vystěhovány. **Častá praxe je, že dojde k vytvoření vysokého dluhu za nájemné a dlužník, krátce předtím než dojde k soudnímu vystěhování, „zmizí“ a nastěhuje se k jinému pronajímateli, kde se situace opakuje.** Další ze strategií, jak sociálně vyloučení řeší situace v souvislosti s rostoucími dluhy na nájemném, je **převedení bytu na plnoleté dítě**, čímž se případné další dluhy registrují už na jinou osobu. Může tak dojít i k několika přepisům v rámci jedné rodiny.

Dalším problémem je pozdní placení nájemného: často až po uplynutí tříměsíční smlouvy se rodina snaží něco zaplatit. Takovéto nedoplatky se potom řeší **splátkovým kalendářem**. Tím se sice částečně uhradí dluh minulý, ale současně naroste dluh za aktuální období. **Podle zkušeností bytové správy splátkové kalendáře situaci ohledně placení nájemného dlouhodobě neřeší** – obyvatelé bytů plní splátkový kalendář na úkor aktuálních plateb. Splátkové kalendáře jsou stanoveny nerealisticky, tj. splátky jsou příliš vysoké, takže rodině již nezůstávají prostředky na aktuální nájemné. Dalším problémem s nájemníky v sociálně vyloučených lokalitách je drobná údržba (přetékající záchod, pokažená kamna, vodovodní kohoutek atd.). Nájemníci se domnívají, že tato údržba není jejich povinností, ale povinností bytové správy.

Zadlužení lidé také hledají pomoc často až ve chvíli, kdy dluhy narostou do astronomických rozměrů a situace začne být takřka neřešitelná. Důsledky neuhrazení nájmu či poplatku za služby nepocituje jedinec přímo a jejich neuhrazení vyplývá z krátkodobých preferencí sociálně vyloučených rodin.

Dalším zdrojem zadlužení jsou vedle bydlení také **dluhy vzniklé u úvěrových společností**. Podle vyjádření představitele sociálního odboru MÚ si sociálně slabší často vezmou úvěr, který ale následně nejsou schopni splácet. **Třetí skupinu dluhů jsou dluhy vzniklé úmyslně kdy nájemník již dopředu ví že pohledávky nebude splácet, nebo způsobené nízkou finanční gramotností.** Jedná se například o pořízení si dotovaného mobilního telefonu s vysokou měsíční paušální platbou, která pak není placena.

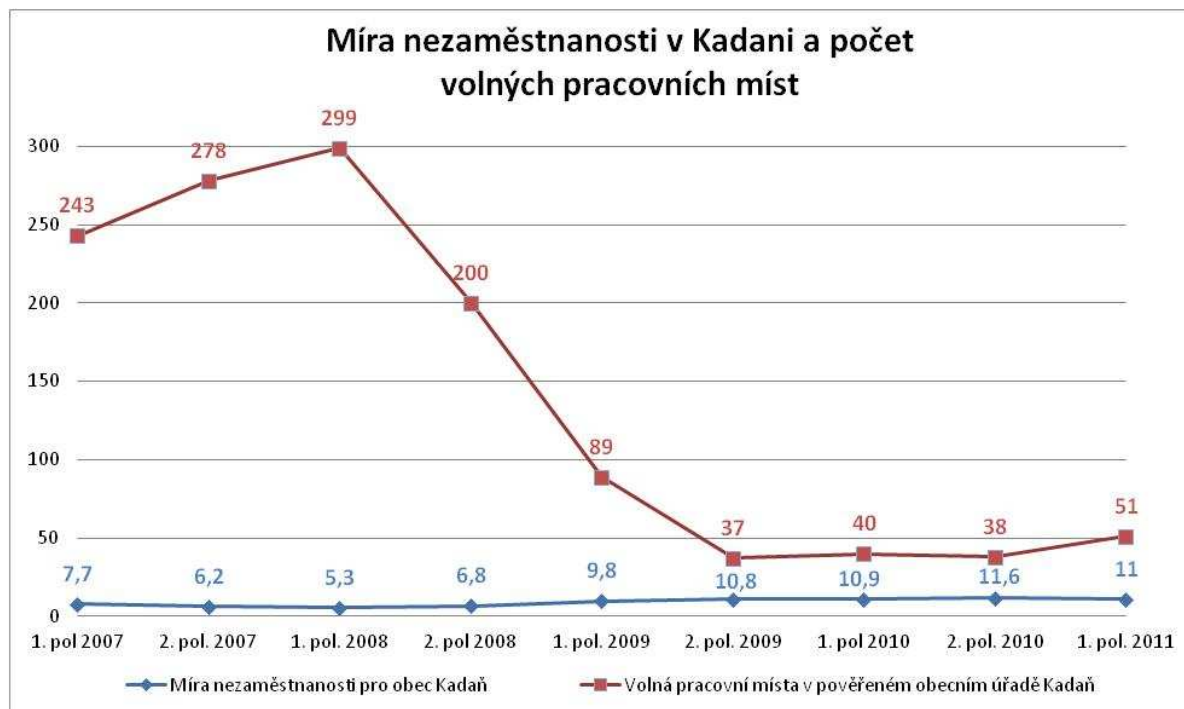
c. zaměstnanost

Odvětvová skladba ekonomicky aktivního obyvatelstva ukazuje, že zaměstnanost v průmyslu přestala být v mikroregionu dominantní sférou ekonomické orientace obyvatelstva. Za období komunistického režimu bylo ve velkých podnicích navázaných na těžbu uhlí, jeho zpracování a dopravu mnoho pracovních míst pro lidi se základním vzděláním, těchto míst však v období transformace značně ubylo. V porovnání s krajskými hodnotami je ve vnitřní struktuře zaměstnaných stále velmi nízký podíl ekonomicky aktivních v oblasti obchodu a služeb, stejně tak jako podíl osob pracujících ve veřejných službách. **Zvýšená orientace na třetí sektor je v rámci mikroregionu evidována v Kadani, kde dochází k soustředění veřejných služeb i obchodů.** Velký vliv na zaměstnanost v terciéru má existence nemocnice a skutečnost, že Kadaň je obcí s rozšířenou pravomocí státní správy. Práci v zemědělství a lesnictví nalézají pouze 4,1 procenta ekonomicky aktivních, přesto má toto odvětví stále ještě velký význam pro obyvatele venkovských částí mikroregionu, zejména pro sídla v zázemí Kadaně.

Úřad práce uvádí, že nezaměstnanost je v obci Kadaň v srpnu 2011 celkově 11,27 procenta. V pololetí letošního roku to bylo 11,00 procenta. **V Prunéřově je ale nezaměstnanost převažujícím jevem, více než 90 procent zde žijících práceschopných obyvatel nemá zaměstnání.** Celkově se v Kadani ucházelo o práci 1089 osob. Od roku 2008 má nezaměstnanost v obci mírně vzestupnou tendenci, až ke svému vrcholu v druhém pololetí roku 2010. Což je zhruba šestina volných pracovních míst, než která byla k dispozici v 1. pololetí roku 2008. **V tu dobu úřad práce evidoval v obvodu pověřeného úřadu Kadaň celkem 51 volných pracovních míst. Připadalo tedy 27 uchazečů na jedno pracovní místo.**

Oslovení experti, uvádějí, že práci na černo odhadují celkově u pěti procent nezaměstnaných. U nezaměstnaných v Prunéřově se domnívají, že procento je daleko vyšší ale netroufá si odhadnout procenta. Většina obyvatel kadaňských sociálně vyloučených lokalit má minimální nebo žádnou kvalifikaci. **Nízká motivace obyvatel sociálně vyloučených lokalit při hledání zaměstnání je často způsobena jejich častým zadlužením.** Jakmile zadlužený člověk uzavře formální pracovní poměr, stává se značná část jeho mzdy předmětem vymáhání dluhů. Strategie pobírání sociálních dávek, kdy jen část z nich může podléhat exekuci (sociální příspěvek, rodičovský příspěvek, přídavek na dítě), a práce na černo

se v takovém případě stává východiskem z finančních potíží. V neposlední řadě je to i efekt situace na trhu práce, který sociálně vyloučeným vzhledem k jejich kvalifikaci neumožňuje lepší materiální zabezpečení.

Zdroj: MPSV

Při zaměstnávání na černo jde nejčastěji o pomocné práce ve stavebnictví, či pomocné práce v blízké elektrárně. Ve sledovaných lokalitách pracují zejména muži v neformálních pracovních poměrech. **Největším problémem je nízká odměna za prováděné práce (obvykle méně než devadesát korun za hodinu) a často špatné zacházení ze strany zaměstnavatelů.** Většinou jde o zprostředkování na základě rodinných vazeb.

V případě Kadaně je také rozšířen **sběr surovin** (v případě opuštěných průmyslových zón dokázali tzv. sběrači rozebrat vše kromě betonových bloků). Tento způsob obživy se ale stal méně atraktivní spolu s poklesem ceny surovin. Vzhledem k blízkosti hranic s Německem je také časté **dovážení odložených věcí**. V případě kriminality se jedná o drobné krádeže nebo příležitostnou prostituci, která ale není provozována přímo v lokalitě.

Část obyvatel lokality se účastní **veřejné služby**, které nazývají jako „hodiny“. Účast na veřejné službě jim umožňuje mírně vylepšit svou finanční situaci. Pokud odpracují měsíčně 20 hodin, je jim zachována plná výše příspěvku na živobytí na úrovni životního minima. **V Kadani v současné době využívá tuto možnost přilepšit si prostřednictvím veřejné**

služby přibližně 130 osob. Hlavním organizátorem veřejné služby jsou **Technické služby Kadaň, kde ji měsíčně vykonává přibližně 50 osob.** Takto zaměstnaní se starají především o úklid města, Kadaň uzavřela smlouvy také s dalšími dodavateli služeb v Kadani. **Lidé vykonávají veřejnou službu také ve fotbalovém a hokejovém klubu, využívají je i občanská sdružení Světlo a Radka.** Veřejná služba napomáhá rozvíjení pracovních schopností a dovedností osob, které jsou dlouhodobě ve stavu hmotné nouze a podporuje jejich sociální začleňování. Tuto možnost hodnotili respondenti velice kladně a shodovali se že od zavedení veřejně prospěšných prací je v okolí domů daleko větší pořádek.

d. bezpečí

Kadaň spadá společně s osmi dalšími odděleními pod okresní oddělení Policie ČR v Chomutově. V roce 2009 bylo nejvíce trestných skutků zjištěno při přepočtu na 10 tisíc obyvatel v okresním městě – 529,6 trestných činů na 10 tisíc obyvatel. Na dalších místech jsou obvody PČR v Březně s 452,9 skutky a v Radonicích, kde bylo zaevidováno 419,6 trestných činů. Kadaň tak patří se svými 351,7 činu k z hlediska míry kriminality podprůměrným obvodům okresu. Ve všech ukazatelích s výjimkou násilné a mravnostní kriminalita míra trestných činů v porovnání s předchozím rokem 2008 klesla.

Celková trestná činnost v roce 2009	Absolutní počet	642
	Index (počet na 10 tis. obyv.)	351,7
	Pořadí v okrese Chomutov	6
Násilná a mravnostní v roce 2009	Absolutní počet	55
	Index (počet na 10 tis. obyv.)	30,1
	Pořadí v okrese Chomutov	4
Krádeže vloupáním v roce 2009	Absolutní počet	111
	Index (počet na 10 tis. obyv.)	60,8
	Pořadí v okrese Chomutov	4
Krádeže prosté v roce 2009	Absolutní počet	227
	Index (počet na 10 tis. obyv.)	124,4
	Pořadí v okrese Chomutov	3

Zdroj: Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje

Z pohledu Policie ČR se kriminalita ve městě jeví jako odpovídající velikosti města a počtu jeho obyvatel. Kadaň není spojována s nějakým specifickým druhem kriminality (např. jako je to v případě Teplic nebo Chebu prostituce). **V případě Pruněrova a části ulice Chomutovská se kumuluje hned několik sociálně-patologických fenoménů. Lichva v romských komunitách jinak poměrně běžná, v Pruněrově údajně nebudí.** Lidé si půjčují

peníze mezi sebou na překlenutí těžkých období, v naprosté většině ale pouze v rámci širší rodiny a bezúročně. Na druhou stranu jeden ze zdrojů, který si nepřál být uváděn, uvedl, že ve stejný den, kdy jsou v Kadani vypláceny sociální dávky, se zde objevují majitelé luxusních aut, kteří okamžitě, když někteří Romové obdrží poukázky, je pravděpodobně pro výplatu odvázejí do města.

Prostituce patří k velkým problémům příhraniční oblasti severních Čech. Kadaň není jejím centrem jen z toho důvodu, že leží stranou hlavní cesty do Německa. Nejzjevnější projevy prostituce, šlapání na ulici, se tím přenášejí mimo město. **Některé ženy z Prunéřova se prý nechávají taxíky vyvážet na hlavní cestu.** Odhady příjmů z prostituce se značně liší podle jednotlivých informátorů: sociální pracovnice hovoří o 18-20 tisících korun měsíčně na rodinu, jindy se lze setkat s odhadem okolo 30-40 tisících korun měsíčně. Většina prunéřovských Romů se od prostituce a jejího organizování distancuje.

Sociálně slabí často zvláštním způsobem participují na výskytu jiných minorit ve městě. Účelem kontaktu je výhradně snaha o finanční zisk. S Ukrajinci, kteří jsou na městských ubytovnách za prací, dochází k obchodování s kradeným zbožím. Některé romské ženy za úplatu dříve pomáhali vietnamským mužům falešným sňatkem získat české občanství.

e. sociální služby

V loňském roce odbor sociálních věcí vyplatil přibližně 1 800 000 Kč jako příspěvek na živobytí a z toho asi 200 000 v poukázkách. Počet vyplacených příspěvků na živobytí má v posledních letech vzestupný trend, obdobně i počet doplatků na bydlení. Počet vyplacených mimořádných pomoci mezi lety osciluje s výrazným výkyvem v letošním prvním pololetí. Výplata dávek probíhá dvakrát v měsíci, část dávek je vyplácena v hotovosti část v poukázkách. Na začátku měsíce jsou vypláceny dávky v poukázkách a na konci měsíce je vypláceno v hotovosti. Toto opatření je kladně hodnoceno jak úřady tak příjemci dávek.

Celkový sociální profil obyvatel Kadaně dokladuje i rozsah skupiny závislé na sociálních dávkách a důchodech a rozsah neúplných rodin s dětmi. Celkový počet osob závislých na sociálních dávkách a důchodech je místními odhadován na 4300. Vzhledem ke kvalifikovanému odhadu počtu sociálně vyloučených Romů, tvoří Romové tedy pouze asi čtvrtinu z nich. Další skupina - nepracující důchodci jsou evidováni v rozsahu 3300 a neúplné rodiny s dětmi v počtu 783 rodin (10,2 procenta z cenzových domácností). I když část těchto rodin je začleněna v počtu osob pobírajících sociální dávky, lze zhruba polovinu obyvatel

obce zařadit do kategorie sociálně slabé populace.

O prostorovém rozmístění obyvatel pobírajících sociální dávky nejsou k dispozici statistické údaje. **Neúplné rodiny se závislými dětmi tvoří významně vyšší podíl než jinde v UO Pruněrov - U nádraží (22,6%), U nemocnice (16,8%) a části UO Nový Pruněrov (část sídliště B - Lučany) (14,1%).** Nepracující důchodci jsou naopak významně více než jinde zastoupeni ve starších sídlištích A (Budovatelů) a C (Slavín).

	2007 (prosinec)	2008 (prosinec)	2009 (prosinec)	2010 (prosinec)	2011 (červen)
Výdaje na dávky v hmotné nouzi (výdaje v tis. Kč)	14 618	10 606	13 580	20 129	13 195
Počet vyplacených příspěvků na živobytí	286	233	371	496	558
Počet vyplacených doplatků na bydlení	126	60	121	138	69
Počet vyplacených mimořádných pomoci	22	19	29	36	109

Zdroj: MPSV

Terénními programy se v Kadani zabývá nejvíce organizace **Světlo**. Organizace má pro práci k dispozici 25 lidí a pro centrum prevence pět lidí. Počet stálých uživatelů jejich služeb je 110. Počet klientů, kteří je navštěvují občasně, odhadují na 250. Dle pracovníků organizace Světlo je přibližně 70 procent jejich klientů z prostředí ohroženého sociálním vyloučením. Světlo provozuje tyto služby: centrum prevence Světlo, nízkoprahové centrum Start, terénní programy K centra, primární programy prevence na ZŠ a terénní program v sociálně vyloučených lokalitách.

V **centru prevence** probíhají zájmové kroužky a doučování a příprava předškoláků. Toto centrum je situováno v samém centru Kadaně a nenavštěvují je žádní klienti z lokality Pruněrov. **Většina klientů pochází z okolí ulice Chomutovská a dalších částí Kadaně.** Toto centrum poskytuje v rámci svých možností také dluhové poradenství a pomáhá klientům sehnat zaměstnání. Nejčastěji sestavují životopisy a nacvičují pracovní pohovory. Jak uvedli zaměstnankyně centra, klienti nechtějí, aby je na pracovní pohovory někdo z organizace doprovázel.

Nízkoprahové centrum Start je umístěné přímo v lokalitě Pruněrov a funguje necelý rok. Tato služba funguje jednou týdně, každé pondělí od 13-18 hodin. Obyvatelé lokality práci centra v Pruněrově chválili, měli však mnoho návrhů jak jeho práci vylepšit, šlo především o rozšíření služeb o právní poradenství, které funguje pouze v Chomutově, dále rozšíření o

možnost docházky starších dětí a zvýšení frekvence návštěv. Obyvatelé lokality uváděli, že by služby rádi využívali více než jen jednou týdně. Na tomto se shodovali i zástupci organizace, kteří uvedli, že by rádi rozšířili možnosti centra, ale nemají k tomu odpovídající kapacitu prostor a zaměstnanců. Dosud ale není jisté, jak bude práce jejich organizace financována v roce 2012, kdy skončí podpora z evropských sociálních fondů. Město tuto organizaci podporuje a spolupráce je z obou stran hodnocena kladně. Město Kadaň nemá v budoucnu dostatek finančních kapacit na to, aby dokázalo samo dotovat tuto organizaci bez příspěví kraje či nějakého fondu. **Terénní programy jsou přitom samotnými poskytovateli považovány za jednu nejpotřebnější sociální službu (hned po sociálním poradenství). O nedostatečném počtu terénních sociálních pracovníků ve městě byla přesvědčena rovněž většina respondentů.** Jestliže budou vytvořeny pozice TSP při MÚ, je nutné, aby byly vymezeny vztahy a dělba práce mezi jednotlivými subjekty poskytujícími tuto službu.

Organizace čerpá prostředky z krajského úřadu a evropských fondů a na rok 2012 žádají o prodloužení programu. Organizace úzce spolupracuje s Odborem sociální a právní ochrany dítěte.

Organizace **Radka, o. s.**, sídlí na samém okraji historického centra Kadaně. **Většina jeho klientů pochází z okolí ulice Chomutovská, ale docházejí k nim klienti z celého města.** Jak však pracovnice uváděli, nejde primárně pouze o osoby ohrožené sociálním vyloučením, ale často o rodiče z rodin které se vlivem ztráty zaměstnání ocitli v těžké ekonomické situaci a využívají především služeb doučování dětí, které by si nemohli dovolit financovat. **Těžiště poskytovaných služeb je v doučování dětí a předškolní výchově, počet zájemců o doučování měl za poslední rok vzrůst o padesát procent.** Velký zájem je o poradenství v otázkách zadlužení, bytové politiky a pomoci při hledání zaměstnání. Všechny služby jsou prý využity na maximum. Nedostatky vnímají především v otázkách právního poradenství, které by chtěli rozšířit pro velký zájem klientů a nedostatečnost a vzdálenost této služby v Chomutově. Cílová skupina jsou rodiny s dětmi, jednotlivci všech věkových kategorií. Kapacita zařízení je dle druhu aktivity (cca 40 osob denně), v průměru 10 osob/aktivitu/hodinu.

Mateřské centrum Radka nabízí hry a zábavu při dopoledních setkáních maminek s dětmi v herně, masáže kojenců, cvičení těhotných, při odpoledních kroužcích pro děti i dospělé. Součástí činnosti je i hlídání dětí, rodinné výlety, a pravidelné akce (Maškarní bál, Stezka odvahy Katovou uličkou a spousta dalších akcí). Aktivity jsou uspořádány do samostatných

programů. **Sociální centrum Radka** se zaměřuje na lidi, kteří se dostali do tíživé situace a rozhodli se svůj problém řešit. Pracovníci Sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi pomáhají například vyplnit složitý formulář, doprovodit klienty na jednání na úřadě nebo realizovat pracovní výchovný program pro děti. Služby jsou poskytovány v provozovně i v terénu. Veškeré služby jsou zcela zdarma. Centrum se snaží pracovat s **dobrovolníky** a jeho cílem je motivovat, realizovat, rozvíjet a podporovat zájem o dobrovolnou činnost v regionu. Organizace také realizuje plavecké centrum pro rodiče s dětmi.

Vzdělávací centrum Radka v rámci několika programů pořádá rekvalifikace, poradensko-vzdělávací aktivity či kurzy. Úhrada za služby je členský příspěvek na školní rok činí 200 Kč (klienti Sociálního centra mají vybrané aktivity zdarma), vstupné se liší dle aktivit jednotlivých center, začíná na 10 Kč. Úhrada je odlišná pro členy a nečleny Radka o. s.

Centrum Šuplík je umístěno v blízkosti centra nedaleko ulice Chomutovská a předmětem činnosti je výchovně vzdělávací činnost, která je realizována v zájmových činnostech dětí a mládeže. Cílová skupina jsou děti a mládež od 3 do 18 let věku; dále dospělí (vybrané zájmové kroužky). Centrum nabízí pravidelně každý rok řadu zájmových kroužků (oblasti: tanec a pohyb, sport a informatika, estetika, příroda a turistika). Úhrada za služby je členský příspěvek, do zájmového kroužku je hrazen částkou vždy na celý školní rok; výše částky je závislá na druhu kroužku či činnosti. Centrum funguje v dopoledních i odpoledních hodinách; všechny dny v týdnu (včetně soboty a neděle)

V Kadani působící **K centrum** se věnuje právnímu, sociálnímu a zdravotnímu poradenství souvisejícímu s užíváním návykových látek. Poskytuje hygienický servis a také poradenství pro rodiče a partnery. Podle odhadu pracovníka kontaktního centra je v Kadani několik desítek nitrožilních uživatelů drog, z čehož mnozí dochází do centra. Romové tvoří 10 až 15 procent klientů. Pracovníci kontaktního centra odhadují, že pokrývají až 60 procent neromských uživatelů návykových látek, v případě Romů ale zřejmě jen okolo 30 procent. Romští klienti kontaktního centra v Kadani většinou nechtějí, aby o jejich problému vědělo jejich okolí.

V Kadani nefunguje žádný **azylový dům**. Azylový dům je pouze v blízkém Klášterci, který podle zástupců samosprávy plně postačuje k pokrytí potřeb města Kadaně. **V zimních měsících je však pro mnohé lidi bez přístřeší problém se do Klášterce dostat a uvítali by podobnou službu přímo v Kadani.** Z výzkumu vyplynulo, že osob bez přístřeší může být

v Kadani i několik desítek. Mnozí uvedli, že tento azylový dům v Klášterci je daleko a že nemají peníze na to se tam v zimě dopravovat a že je ani do autobusu nechtějí pouštět. Během výzkumu uvedlo několik dotazovaných, že jsou momentálně bez přístřeší.

Z rozhovorů vyplynulo, že sociálně vyloučení obyvatelé často požadují služeb advokátů a často je využívají i v případech, kdy jim postačovala služba občanské poradny. **Je patrná poptávka po kvalifikovaném poradenství (například právní pomoc v bytové problematice).** Vytvoření bezplatné občanské poradny je jedním z preventivních kroků, jak omezit nárůst rizikových jevů. **Na schůzkách skupin komunitního plánování se o vytvoření občanské poradny diskutuje a zástupci vedení města uvažují o jeho zřízení.**

f. zdraví

Jak místní tak policie se shodovali že **zneužívání omamných a návykových látek** se týká především **alkoholu, čichání toluenu a užívání pervitinu včetně nitrožilní aplikace.** Zneužívání návykových látek se údajně týká velkého množství mladistvých v Prunéřově. Tyto informace poskytovali dotazovaní velmi neradi a často mimo záznam z obav před případnými problémy. **Přítomnost heroinu nepotvrdil žádný z dotázaných.** Zástupci státní policie uváděli, že po oznámení provedli několikrát razie v domech, ale hlášenou varnu pervitinu nikdy nenalezli. K výrobě drog má docházet především v nejbližším domě u přejezdu přes koleje, to potvrdili i někteří obyvatelé tohoto domu. Ze strachu nechtěl být žádný z respondentů konkrétnější.

Podle odhadů Městské policie se problém užívání drog může týkat až třetiny sociálně vyloučených romských rodin. V případě zneužívání drog v sociálně vyloučených lokalitách je specifikem, že místní lidé většinou nemají finanční prostředky na klasickou drogu jako pervitin nebo heroin. Většinou tedy začínají se zneužíváním toluenu či marihuanou. Děti vnímají zneužívání drog již od velmi nízkého věku a velmi brzy vědí, jak se která droga používá. Sociální pracovníci upozorňují i na to, že s konopnými drogami začínají děti experimentovat již od 13 let a kouřit začínají od deseti let. Dorůstají tak stále nové generace drogově závislých.

Podle **konceptu protidrogové prevence** odpovědnost města spočívá v provázání a podpoře prvků komplexního systému péče ve všech oblastech protidrogové prevence, ve spolupráci se složkami, které se zabývají represí, ve sběru dat, v koordinační činnosti aktivit s celoměstskou působností, ve sledování a vyhodnocování efektivity jednotlivých programů a v podpoře

rozvojových zásadních městských programů protidrogové prevence. Základem dnešních aktivit města je primární prevence.

Ostatní formy primární prevence nejsou zcela vyhovující a nevedou k potřebným efektům. **Koncepce by proto měla navrhnout jak zkvalitnit primární protidrogovou prevenci prováděnou na školách, hledat způsoby, jak působit na mládež po absolvování školy.** Více se orientovat na interaktivní formy prevence se specializovaným psychologem. Začlenit i provádění komplexního výcviku preventistů, skupinových a individuální psychoterapii. Pro tyto potřeby iniciovat vznik (příchod) nevládní organizace a její spolupráci s kontaktním centrem, které je orientováno na sekundární prevenci.

g. lokální sociální politika a politická participace

Všechny oslovené neziskové organizace popsali spolupráci s městem jako velmi dobrou a cítí se dostatečně podporovány. Město je oslovuje ke spolupráci a podílejí se na tvorbě komunitního plánu. Město samo kontaktovalo agenturu pro sociální začleňování a požádalo o zpracování situační analýzy. Podporuje místní neziskové organizace a snaží se získat peníze z rozvojových programů.

Příslušníci romského etnika nejsou v Kadani nijak organizováni vyjma jednoho zástupce ve výboru pro národnostní menšiny Romana Tirpáka. Roman Tirpák je podnikatel a velice se angažuje v řešení problémů obyvatel Pruněřova i Chomutovské. Je členem městského Výboru pro národnostní menšiny. Je v kontaktu s agenturou pro sociální začleňování a má mnoho nápadů a projektů, kterými chce situaci Romů a sociálně vyloučených zlepšit. Veškerá komunikace mezi obyvateli lokalit a zástupci samosprávy probíhá prostřednictvím terénních sociálních pracovníků a prostřednictvím výboru pro národnostní menšiny, který jediný hájí zájmy této menšiny. Roman Tirpák se prostřednictvím výboru snaží již delší dobu neúspěšně prosadit, aby radnice zaměstnala několik Romů na úřadě a u městské policie aby měla tato ve městě početně významná menšina své zástupce alespoň někde a aby sloužili jako dobrý příklad.

Z rozhovorů se zástupci samosprávy vyplývá že si uvědomují špatnou situaci a chtějí s ní něco dělat. Od Agentury očekávají oslovení zástupci města radu a možnost získání finančních prostředků.

Shrnutí a doporučení

- Pro Kadaň je důležitá existence dvou propojených lokalit s různým stupněm sociálního vyloučení. Nedochozí zde k významné migraci mimo město, většina migračních trendů se odehrává mezi jednotlivými lokalitami.
- Klíčovým aspektem dynamiky a bariérou integračních politik je zejména nedostatek volných pracovních míst pro nízkokvalifikované a uzavřenost a prohlubující se problémy lokality Pruněřov s absencí sociálních služeb, kde dochází ke kumulaci projevů spojených se sociálním vyloučením. Příznačná je i rezignace tamních obyvatel.
- Na konci roku 2010 žilo v Kadani žilo celkem 17 857 obyvatel. V posledních deseti letech má vývoj obyvatelstva mírně vzestupný trend. Nicméně svůj vrchol počtu obyvatel zažilo město v roce 2008, kdy zde žilo přes 18 000 obyvatel. Nadprůměrných hodnot Kadaň dosahuje v rozvodosti, připadá zde 3,4 rozvodu na 1000 obyvatel (míra pro celou ČR je 2,9), což předatvuje 85,4 rozvodu na 100 sňatků (hodnota v celé ČR je 65,9). Více než polovina (53,9 procenta) ze všech narozených dětí se narodila mimo manželství, podíl za celou ČR je přitom výrazně nižší (40,3 procenta).
- Podle odhadů místní expertů žije na území města Kadaně přibližně 1000 Romů, kteří tak představují celkem asi 6 procent z celkového počtu obyvatel. Co se týče vyplacených dávek v hmotné nouze bylo ke konci prvního poloviny roku 2011 vyplaceno 558 příspěvků na živobytí, 69 doplatků na bydlení a 109 mimořádných pomocí.
- V rámci města jsme identifikovali dvě sociálně vyloučené lokality – Pruněřov a ulici Chomutovská.
- V současnosti žije v Pruněřově podle odhadů obyvatel lokality přibližně 300-400 osob, zástupci samosprávy uvádějí 280 osob, v období jarních a letních měsíců počet obyvatel výrazně roste v důsledku návštěv a migrace blízkých i vzdálených rodinných příslušníků především romských rodin. Většinu, přibližně 90 procent, obyvatel tvoří Romové). Celkem se zde podle údajů města nachází 78 bytů třetí a čtvrté kategorie se sníženým nájemným, přičemž nájemní smlouvy jsou uzavírány

na dobu určitou. Lokalita, vykazuje všechny znaky sociálního vyloučení, a jako taková je spojena s vyšší mírou kriminality související s nedostatkem zdrojů, adekvátních sociálních kontaktů a příležitostí a také s rozvojem a šířením sociálních patologií. Příčinou tohoto stavu je především koncentrovaný výskyt jevů, které souvisí s životem v sociálním vyloučení, mj. chudoba, předlužení či závislosti (gambling, alkohol, drogy). Většina obyvatel domů v Pruněřově a zejména starousedlíků zmiňovala, že došlo v posledních letech k velkému zhoršení. V lokalitě Pruněřov nejsou žádné sociální služby vyjma nízkoprahového centra Start.

- Lokalita Chomutovská je lokalitou bližší centru města a dochází zde k prolínání sociálně vyloučené a majoritní populace. Odhady počtu sociálně vyloučených osob se značně liší, u zástupců města tento odhad nepřesahoval počet tří set osob. Většina sociálně slabších obyvatel této lokality je nezaměstnaná a pobírá sociální dávky. Vztahy mezi majoritou a minoritou nevykazují výraznější negativní prvky, i když mnoho zástupců majority, že počet romských rodin a sociálně slabších občanů zde roste a lokalita tak pozbývá na atraktivnosti a dochází ke snižování tržní ceny bytů.
- Míra využívání mateřských školek, či placených volnočasových aktivit mezi sociálně vyloučenými obyvateli je malá kvůli nedostatku míst, jejich finanční náročnosti a pracovnímu nezapojení matek.
- Nejvíce sociálně znevýhodněných žáků navštěvuje dvě školy 3. Základní školu v Chomutovské ulici a ZŠ a MŠ praktickou Při nemocnici v ulici Chomutovská.
- V Kadani fungují přípravné ročníky pouze dva s celkovou kapacitou 20 dětí, a to na základní škole praktické. Chybí rovněž propagace tohoto typu vzdělávání v sociálně vyloučených rodinách.
- V základní škole praktické studuje celkem 115 žáků, z toho asi 60 procent dětí ze sociálně slabého prostředí a přibližně stejné procento dětí romských.
- Velkým problémem je častá absence žáků, a to jak na prvním, tak druhém stupni. Rodiče často nechávají děti doma z malicherných důvodů. Největší problém s absencemi je u žáků na druhém stupni školní docházky, tedy od pátého ročníku až po devátý.
- V případě projektů přípravy přechodu na střední školu v posledních ročnících

Základní škola Při nemocnici několik let organizovala pomoc žákům a zprostředkovávala jim návštěvy učilišť a nabízela pomoc s přípravou a vyplňováním přihlášek a přijímacími zkouškami. Zájem byl však téměř nulový.

- Ve vlastnictví města zůstalo přibližně 1067 bytů - z toho 310 se státní dotací (prodej je blokován na 20 let po dostavbě), 77 bytů v domech s pečovatelskou službou, 12 bytů pro správce, 141 bytů nižší kategorie, 355 první kategorie, které se neprivatizovaly a 160 bytů rovněž první kategorie, z nichž bude polovina postupně prodána obálkovou metodou, s tím, že cca 20 si město ponechá na řešení bezbariérových bytů.
- Podle informací bytové správy jsou největšími neplatiči osoby se smlouvou na dobu neurčitou, v jejich případě se potom jedná i o statisícové dluhy. Z celkového počtu 130 dlužících nájemníků lze vypočítat průměrnou dlužnou částku 4849 Kč. V lokalitě Pruněřov je evidováno celkem 44 nájemníků s dluhem. Nejvíce dlužníků je podle správce bytového fondu v Pruněřově a na ulici Golovinova.
- Specifickým problémem v případě Pruněřova je i netransparentní úhrada za vodu, kde ti, co hradí, de facto doplácí na ostatní obyvatele.
- Podle zkušeností bytové správy splátkové kalendáře situaci ohledně placení nájemného dlouhodobě neřeší – obyvatelé bytů plní splátkový kalendář na úkor aktuálních plateb.
- Úřad práce uvádí, že nezaměstnanost je v obci Kadaň v srpnu 2011 celkově 11,27 procenta. V pololetí letošního roku to bylo 11,00 procenta. V Pruněřově je ale nezaměstnanost převažujícím jevem, více než 90 procent zde žijících praceschopných obyvatel nemá zaměstnání.
- Oslovení experti, uvádějí, že práci na černo odhadují celkově u pěti procent nezaměstnaných. Při zaměstnávání na černo jde nejčastěji o pomocné práce ve stavebnictví, či pomocné práce v blízké elektrárně. Ve sledovaných lokalitách pracují zejména muži v neformálních pracovních poměrech. Největším problémem je nízká odměna za prováděné práce (obvykle méně než devadesát korun za hodinu) a často špatné zacházení ze strany zaměstnavatelů. Většinou jde o zprostředkování na základě rodinných vazeb.

- Část obyvatel lokality se účastní veřejné služby, v Kadani v současné době využívá tuto možnost přilepšit si prostřednictvím veřejné služby přibližně 130 osob.
- Kadaň tak patří se svými 351,7 činu k z hlediska míry kriminality podprůměrným obvodům okresu. Z pohledu Policie ČR se kriminalita ve městě jeví jako odpovídající velikosti města a počtu jeho obyvatel. Lichva v romských komunitách jinak poměrně běžná, v Prunéřově údajně nebují. V sociálně vyloučených lokalitách se rovněž objevuje i prostituce.
- Celkový sociální profil obyvatel Kadaně dokladuje i rozsah skupiny závislé na sociálních dávkách a důchodech a rozsah neúplných rodin s dětmi. Celkový počet osob závislých na sociálních dávkách a důchodech je místními odhadován na 4300. Vzhledem ke kvalifikovanému odhadu počtu sociálně vyloučených Romů, tvoří Romové tedy pouze asi čtvrtinu z nich. Další skupina - nepracující důchodci jsou evidováni v rozsahu 3300 a neúplné rodiny s dětmi v počtu 783 rodin (10,2 procenta z cenзовých domácností). I když část těchto rodin je začleněna v počtu osob pobírajících sociální dávky, lze zhruba polovinu obyvatel obce zařadit do kategorie sociálně slabé populace.
- Většina respondentů byla přesvědčena o nedostatečném počtu terénních sociálních pracovníků.
- V Kadani nefunguje žádný azylový dům. Azylový dům je pouze v blízkém Klášterci, který podle zástupců samosprávy plně postačuje k pokrytí potřeb města Kadaně. V zimních měsících je však pro mnohé lidi bez přístřeší problém se do Klášterce dostat a uvítali by podobnou službu přímo v Kadani.
- Zneužívání omamných a návykových látek se týká především alkoholu, čichání toluenu a užívání pervitinu včetně nitrožilní aplikace. Podle odhadů Městské policie se problém užívání drog může týkat až třetiny sociálně vyloučených romských rodin.

Očekávání města od spolupráce s Agenturou

- Z rozhovorů se zástupci samosprávy vyplývá že si uvědomují špatnou situaci a chtějí s ní něco dělat. Od Agentury očekávají oslovení zástupci města radu a možnost získání finančních prostředků.

Obecné principy

- Při plánování integračních politik odlišovat a kombinovat mobilitně orientované programy usilující o vytažení obyvatel sociálně vyloučených lokalit do prostředí majoritní společnosti s programy zmírňování rizik v jednotlivých lokalitách ve snaze zabránit jejich hlubšímu propadu. V tomto směru je nutné respektovat odlišnou situaci obou kadaňských lokalit.
- Usilovat o stabilizaci migrační situace v rámci města (průběžně monitorovat migrační trendy i s ohledem na změny na trhu s byty) a identitní ukotvení obyvatel sociálně vyloučených lokalit v rámci města a posilovat jejich vazbu s městem. Informovat pravidelně občany o probíhajících aktivitách subjektů města nebo jiných (především neziskového sektoru), podpořených projektech, dosažených úspěších nebo potřebách. Příkladem dobré komunikace s veřejností může být děčínská Městská policie. K dosažení úspěchu při zavádění inkluzivních politik je nutná podpora obyvatel. Zásadní je i spolupráce města se „silnějšími“ aktéry ze soukromého sektoru (majitelé domů, zaměstnavatelé). Slibné je, že některé veřejně prospěšné subjekty mají velmi dobré zkušenosti s pronajímateli prostor.
- Usilovat o zvyšování participace sociálně vyloučených obyvatel a obyvatel žijících v jejich okolí na integračních programech a při plánování integrační politiky města.
- Respektovat v rámci lokálních politik hlavní principy a doporučené nástroje vládou schválené Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na roky 2011-2015.
- Využívat nástrojů bytové politiky pro realizaci sociální politiky v rámci města.

Doporučení pro oblast bydlení

- Pro zvýšení šancí obyvatel sociálně vyloučených lokalit na zlepšení své bytové situace by bylo vhodné, aby Kadaň vytvořila programy sociálního bydlení, popřípadě palety dostupného bydlení, v rámci níž by došlo k diferenciaci bytů a vzniku databáze bytů, klientů a vlastníků s cílem klienty účinně motivovat, kontrolovat a případně sankcionovat. Tento plán by měl vyústit v koncepci sociálního bydlení a bytové politiky vzhledem k sociálně vyloučeným obyvatelům města a přispět k větší čitelnosti systému přidělování pro jednotlivé aktéry. Při

stanovování systému prostupného bydlení je možné respektovat odlišné pověsti obou kadaňských lokalit.

- ❑ Předpokladem tohoto systému by mělo být provedení pasportizace i městského bytového fondu, a to jak z hlediska smluvních podmínek, tak materiální kvality bytů.
- ❑ Usilovat o zavedení vodoměrů přímo v sociálně vyloučených domácnostech (za zničený vodoměr v bytě pak nesou odpovědnost přímo osoby v domácnosti).
- ❑ Dosud se podle aktérů zcela neosvědčily splátkové kalendáře. Splácejí pouze lidé, kteří mají dosud městský byt v nájmu.
- ❑ V případě lokality Pruněrov by obyvatelé uvítali stálou přítomnost správce objektu.
- ❑ Rovněž zvážit možnosti zavádění protidluhových programů (např. program včasného upozorňování nových dlužníků a jejich směřování do protidluhových poraden) a podporu občanských poraden.

Doporučení pro oblast zaměstnanosti

- ❑ S nízkou zaměstnaností sociálně slabých a romské populace úzce souvisí jejich nízká vzdělanost a nízká kvalifikace. Rekvalifikace by měly korespondovat se vzděláním a schopnostmi jednotlivých uchazečů o zaměstnání a postupně je rozvíjet. Další možností je zajistit dlouhodobě nezaměstnaným s nízkou kvalifikací programy, které by jim umožnily doplnit si základní vzdělání či vyučení.
- ❑ Ve městě Kadaň v současné chvíli chybí služby terénního pracovního poradenství, jehož pracovníci by mohli vytipovávat motivované uchazeče o zaměstnání, doprovázeli je při jednání o zaměstnání, uzavírání smluv a poskytovali podporu v prvních dnech zaměstnání. V Pruněrově tuto funkci nedostatečně plní nízkoprahové centrum Start a organizace Světlo.
- ❑ Vytipovat vhodné subjekty, jež by se věnovaly sociálnímu podnikání, a podporovat jejich činnost. V tomto ohledu se jeví perspektivní spolupráce s organizací Světlo a Radka. Vznikající sdružení romských podnikatelů pod vedením pana Tirpáka by mohlo být zajímavým subjektem pro spolupráci.

Doporučení pro oblast vzdělání

- Doporučujeme proto pomocí terénních sociálních pracovníků motivovat sociálně vyloučené rodiny, aby využívali služby předškolního vzdělávání. Školky by měly připouštět mírnější startovací režim, kdy by si všechny zúčastněné strany zvykaly na pobyt dítěte v mateřské škole.
- Doporučujeme rozšířit počet přípravných ročníků i do škol vyučujících hlavního vzdělávacího proudu a usilovat o větší zapojení dětí ze sociálně znevýhodněných rodin do více škol v rámci hlavního vzdělávacího proudu.
- Doporučujeme podpořit subjekty věnujících se doučování dětí mimo školu, především organizace Světlo a Radka.
- Doporučujeme podporovat společné projekty škol a neziskových orgnaizací.
- V současné době také v Kadani nepůsobí žádný subjekt, jenž by nabízel doučování přímo v rodinách. V současné nabídce mimoškolních aktivit chybějí v současnosti takové, které by vytipovávaly, připravovaly a motivovaly žáky základních škol ze sociálně vyloučeného prostředí ke studiu na střední škole – pracovní motivace formou návštěv podniků a středních škol, besedy se zástupci různých profesí a „role models“ (setkání s Romy, kteří se uplatnili na trhu práce), informační aktivity představující blíže konkrétní obor či danou školu, specifické doučování vybraných žáků s ohledem na případné přijímací zkoušky či zvládnání učiva bezprostředně po vstupu na SŠ.
- V současné chvíli také v Kadani chybí subjekty, které by zajišťovaly sociálně vyloučeným žákům podporu během studia na střední škole.
- Prostorová dostupnost by měla být využita k navázání užší spolupráce mezi základními školami a gymnáziem, aby žáci základních škol byli v užším kontaktu s možností dalšího studia na této vzdělávací instituci.

Doporučení pro oblast služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

- Jako nedostatečné se projevuje pokrytí motivačních programů pro mladistvé starší 15-ti let, kteří již ukončili povinnou školní docházku a pocházejí-li ze sociálně vyloučených lokalit, velmi často nepokračují v dalším vzdělávání a evidují se na úřad práce. Ovšem tato skupina je institucionálně zcela opomíjena a je také jen velmi obtížně motivovatelná do těchto služeb docházet.
- Největší deficit sociálních služeb na území města Kadaně se objevuje v Prunéřově. Rozšíření nízkoprahového klubu či případná výstavba komunitního

centra v lokalitě Pruněrov by mohla výrazně zlepšit situaci v této sociálně vyloučené lokalitě.

- Doporučujeme také navýšení počtu terénních sociálních pracovníků a jejich pokrytí všech lokalit ve městě Kadaň.
- Doporučujeme zajistit větší provázanost poskytovatelů služeb v Kadani.
- Mnoho respondentů i samotné organizace věnující se sociálně slabým zmiňovali nedostatečnou pomoc v oblasti právního poradenství, které funguje pouze v Chomutově. Velkým problémem je nízká finanční gramotnost sociálně vyloučených obyvatel a jejich vysoká zadluženost. Doporučujeme aby terénní pracovníci poskytovali také finanční poradenství formou vzdělávacích kurzů v nízkoprahovém centru či při terénní práci.
- Azylový dům v Klášterci je pro mnoho lidí bez přístřeší v Kadani příliš vzdálený a mnohdy dopravně nedostupný.

Kriminalita a rizikové formy chování

- V Kadani jako celku se objevuje problém v podobě vysokého počtu uživatelů drog, a to i mezi dětmi ve věku 13, resp. 10 let. Z tohoto důvodu by bylo potřeba zaměřit se již na tuto a mladší věkovou skupinu a působit na ni v rámci preventivních protidrogových programů na základních školách a ve volnočasových zařízeních, které navštěvují, posílit tyto programy a programy zaměřující se na již závislé osoby.
- Mezi problémy spojenými s existencí sociálně vyloučeného prostředí bylo jako závažný problém v Kadani identifikováno gamblerství sociálně vyloučených osob, které prohlubuje jejich často špatnou finanční situaci či zadluženost. Město se může pokusit provoz těchto zařízení regulovat vyhláškou.